

T.C
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

AKTİF OLARAK SPOR YAPAN VE SPOR YAPMAYAN
KADINLARIN CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Yakup ÖZKÖROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Levent VAR

KIRŞEHİR-TEMMUZ/2023

T.C
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
SPORDA PSİKOSOSYAL ALANLAR

AKTİF OLARAK SPOR YAPAN VE SPOR YAPMAYAN
KADINLARIN CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Yakup ÖZKÖROĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Levent VAR

KIRŞEHİR-TEMMUZ/2023

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi, Zeynep Şimşek tarafından hazırlanan “**Aktif Olarak Spor Yapan ve Spor Yapmayan Kadınların Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi**” adlı tez çalışması 24 Temmuz 2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/ oyçokluğu ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Doç. Dr. Levent VAR (Danışman)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Murat ATASOY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Bekir Barış CİHAN

Yozgat Bozok Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Yakup ÖZKÖROĞLU

ÖNSÖZ

Bu araştırmada aktif olarak spor yapan ve spor yapmayan kadınların cinsiyet rollerine etkisi ile ilgili az sayıda makale ve tez olması sebebiyle, bu konuda daha çok akademik makalenin ve araştırmayı hedeflemek amacıyla daha bilinçli hareket etmek için yaptığım bu araştırmanın başından beri desteklerini esirgemeyen Danışman hocam Doç. Dr. Levent VAR'a, ve her zaman yanımda olan kıymetli eşim Ema ÖZKÖROĞLU'na teőekkür ediyorum.

TEMMUZ 2023

Yakup ÖZKÖROĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Spor.....	5
2.1.1. Sporun Tanımı	5
2.1.2. Sporun Önemi	6
2.1.2.1. Kişisel Yönden Sporun Önemi	6
2.1.2.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi	6
2.1.2.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi.....	7
2.1.3. Sporun Yararları.....	7
2.1.3.1. Sporun Fiziksel Yararları	7
2.1.3.2. Sporun Ruhsal Yararları.....	7
2.1.3.3. Sporun Duygusal Yararları.....	8
2.1.3.4 Sporun Zihinsel Yararları.....	8
2.1.3.5. Sporun Sosyal Yararları	8
2.2. Sporda Eşitsizlik	10
2.2.1.Spora Katılımda eşitsizlik.....	10
2.2.2. Sporda Sosyal Sınıf Ve Ekonomik Eşitsizlik	11
2.3. Spor yapma ve Yapmama	12
2.4. Sporda Cinsiyet Sorunları	13
2.4.1. Erkek üstünlüğü meselesi	13
2.4.2. Medyada Sportif cinsiyet ayrımcılığı	14

2.5. Cinsiyet Rolü.....	15
2.5.1. Cinsiyet rolünün gelişimini etkileyen faktörler	15
2.5.1.1. Aile ve Ebeveyn Tutumları	16
2.5.1.2. Okul.....	16
2.5.1.3. Arkadaşlık	17
2.5.1.4. Medya.....	17
2.5.2. Cinsiyet Rolü Tutumlarının Ölçümü	18
2.6. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	18
2.6.1. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları (stereotip kavramı).....	21
2.6.2. Rol çatışması.....	22
2.7. Spor ve Cinsiyet Rolü İlişkisi.....	23
2.7.1. İdeolojik ve Yapısal Sorunlar	23
2.7.2. Sporda Erkeklik Tanımları	24
2.7.3. Sporda Kadınlığın Tanımları	25
2.8. Sporda Cinsiyetçi Yaklaşım	27
2.8.1. Sporda Cinsiyet Eşitliği.....	29
2.8.2. Cinsiyete göre farklılaştırılmış spor uygulamaları.....	31
2.8.2.1. Spor kulüpleri	32
2.8.2.2. Ticari spor tesisleri.....	32
2.8.2.3. Okulda beden eğitimi	32
2.8.3. Kadınlar arasındaki eşitsizlikler	33
2.8.3.1. Meslek ve gelir düzeyi	33
2.8.3.2. Eğitim seviyesi	34
2.8.3.3. Etnik ve kültürel farklar	34
2.9. Spora katılımın önündeki başlıca engeller	35
2.9.1. Spora Katılımın Önündeki Yapısal Engeller	35
2.9.1.1. Sunulan sınırlı sayıda spor branşı	35
2.9.1.2. Spor tesislerinin erişilebilirliği ve kalitesi ile ilgili sorunlar	36
2.9.1.3. Kızlar ve kadınlar için cinsiyete göre ayrılmış zaman dilimlerinin olmaması	36
2.9.1.4. Kadınların teknik ve idari ekiplerde yeterince temsil edilmemesi	36
2.9.1.5. Irkçılık ve ayrımcılığın belirtileri	37
2.9.1.6. Ulusal spor kurumlarının kuralları.....	37
2.9.2. Spora katılımdaki bireysel engeller.....	38
2.9.2.1. Zamansızlık – Gizli engeller	38

2.9.2.2. Sosyal Çevre.....	38
2.9.2.3. Ailelerin etkisi	39
2.9.2.3. Ergenlik sorunları ve karma spor sorunu	39
2.10. Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	40
2.10.1. Biyolojik Kuram.....	40
2.10.2. Sosyal Rol Kuramı	41
2.10.3. Bilişsel Gelişim Kuramı	42
2.10.4. Psikanalitik Kuram.....	43
2.11. Cinsiyet Rollerine İlgili Yapılan Araştırmalar	43
3. GEREÇ VE YÖNTEM	45
3.1. Amaç.....	45
3.2. Kapsam	45
3.3. Yöntem.....	45
3.4. Verilerin Toplanması	45
3.5. Verilerin Analizi.....	46
4. BULGULAR.....	47
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	55
6. ÖNERİLER.....	58
KAYNAKLAR.....	59
EKLER.....	71

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1: Türkiye’de Lisanslı Kadın Sporcuların En Çok Tercih Ettiği 10 Spor Branşı....	9
Tablo 3.1: Bem Cinsiyet Rolü Envanteri normalik analizi	46
Tablo 3.2: Bem Cinsiyet Rolü Envanteri ortalamaların katılım düzeyi karşılığı	46
Tablo 4.1: Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri.....	47
Tablo 4.2. Katılımcıların Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne verdikleri yanıtların ortalama değerleri	48
Tablo 4.3: Katılımcıların Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin ortalama, Medyan ve Min Max Değerleri.....	49
Tablo 4.4: Katılımcıların Yaş değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi	50
Tablo 4.5: Katılımcıların Eğitim düzeyi değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi.....	51
Tablo 4.6: Katılımcıların Yerleşim ili değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi.....	52
Tablo 4.7: Katılımcıların aktif spor yapma değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-Testi Analizi.....	53
Tablo 4.8: Katılımcıların Spor yaşı değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi.....	54

KISALTMA LİSTESİ

- %** : Yüzde
- ANOVA** : Tek Yönlü Varyans analizi
- BEM** : Cinsiyet Rölü Envanteri
- F** : Varyans
- Kort** : Kareler Ortalaması
- KTop** : kareler Top
- N** : Sayı, Frekans
- P** : Anlamlılık değeri
- PostHoc** : Grup içi Farklılık analizi
- Ss** : Stanadart Sapma
- X** : Ortalama

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AKTİF OLARAK SPOR YAPAN VE SPOR YAPMAYAN KADINLARIN CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Yakup ÖZKÖROĞLU

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı

Danışman: Doç. Dr. Levent VAR

Bu araştırmanın amacı aktif olarak spor yapan ve spor yapmayan kadınların cinsiyet rollerinin incelenmesidir. Bu araştırmanın evrenini Ankara, Kırşehir, Mardin, İstanbul illerinde yaşayıp aktif spor yapan ve yapmayan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise gönüllü olarak araştırmaya katılan aktif olarak çeşitli branşlarda spor yapan ve spor yapmayan 515 kadın oluşturmaktadır. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Bem, 1974 tarafından geliştirilen “Cinsiyet Rolü Envanteri” kullanılmıştır. Katılımcılar kadınsılık tutumu maddelerine göre katılımcıların en yüksek katılım gösterdiği algı “Cana yakınlık, Namus, Hassasiyet, Çocuklara olan sevgisi ve Fedakarlık” tutumları. En düşük katılım gösterilen maddeler ise “Boyun eğme” tutumudur. Erkeksilik tutumu maddelerinde katılımcıların en yüksek katılım gösterdiği algı “Cömerlik ve Gözüpek”, Maddelerine “Baskın, Tesirli, Haksızlık Karşısında Tavrı Alan, Girişken, Ailesine Karşı Duyarlı ifadelerine. En az katılım gösterdikleri madde ise “Saldırgan” ifadesine katılım göstermişlerdir. Sosyal kabul tutumu maddelerinde ise “Dürüst”, Samimi, Güvenilir, Karamsar, Tutucu, Etrafına Saygılı, maddeleride göstermişlerdir. En az katılım gösterdikleri madde ise “Asık suratlı” ifadesine katılım göstermişlerdir. Katılımcıların Kadınsılık puan ortalaması ($x=106,10$), Erkeksilik puan ortalaması ($x=108,04$) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların “androjen” olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş değişkenine göre 36-30 ve 31-40 yaş grubunun erkeksilik boyutu daha yüksek bulunmuştur. Orta ve lise eğitim

düzeyi, Spor yapma ve spor yapma süresi katılımcıların kadınsılık tutumlarını azalttığı, erkeksilik tutumlarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Temmuz, 2023, 92 sayfa

Anahtar kelimeler: cinsiyet rolleri, kadın, spor.

ABSTRACT

M.Sc. THESIS

INVESTIGATION OF THE GENDER ROLES OF WOMEN ACTIVELY DOING SPORTS AND NON-SPORTS

Yakup ÖZKÖROĞLU

Kirsehir Ahi Evran University

Health Sciences Institute

Physical Education and Sports Department

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Levent VAR

The aim of this research is to examine the gender roles of women who actively do sports and those who do not. The universe of this research consists of women who live in Ankara, Kirsehir, Mardin and Istanbul and do active sports or not. The sample of the research consists of 515 women who participate in the research voluntarily and actively do sports in various branches and do not. In this study, descriptive and relational scanning design, which is one of the quantitative research methods, was used. Questionnaire method was used as data collection tool in the research. Personal Information Form and "Gender Role Inventory" developed by Bem, 1974 were used to collect data. According to the items of femininity attitude of the participants, the perception that the participants showed the highest participation was "friendliness, honor, sensitivity, love for children, altruism" attitudes. The items with the lowest participation are the attitude of "submissiveness". In the items of masculinity attitude, the perception that the participants showed the highest level of agreement was "Growingness and Boldness" and "Dominant, Influential, Taking an Attitude towards Unfairness, Sociable, Sensitive to Family". On the other hand, they agreed with the phrase "Aggressor" in the item they least agreed with. In the items of social acceptance attitude, they also indicated "Honest", Sincere, Reliable, Pessimistic, Conservative, Respectful to Others. The item they least agree with is the expression "sulky". Femininity mean score of the participants was determined as ($x=106.10$) and Masculinity mean score

was determined as ($x=108.04$). It was determined that the participants were “androgens”. According to the age variable of the participants, the masculinity dimension of the 36-30 and 31-40 age groups was found to be higher. It was concluded that the secondary and high school education level, the duration of doing sports and doing sports decreased the femininity attitudes of the participants and increased their masculinity attitudes.

July, 2023, 92 pages

Keywords:gender roles, women,

1. GİRİŞ

Spor, cinsiyet eşitsizliğinin güçlü bir şekilde belirgin olduğu bir alandır. Bugün, özellikle sporda kadın ve erkeklerin bu kadar farklı muamele görmesi içler acısı. Kadınlar dünya nüfusunun %50'sini oluşturuyor ama onlara eşit fırsatlar verilmiyor (1).

Erkeklerin hayatın her alanında üstünlüğü vardır. Cinsiyet eşitsizliği köklü bir sorundur ve durumu değiştirmek için köklü adımlar önlemler alınması gerekmektedir. Bir kız çocuğuna ilkokul gibi basit bir şeyi yapmasına izin vermeyen bir toplumun, spor yapmasına engelsiz bir şekilde izin vermesi mümkün değildir (2).

Araştırmalar, spora katılımın kadınlar için canlandırıcı ve kişisel olarak güçlendirici bir deneyim olabileceğini öne sürmektedir. Bir sporcu olmak, özellikle yetenekli bir sporcu olmak, bir kadının kendine bakışını değiştirebilir. Fiziksel olarak daha güçlü, daha yetkin ve bağımsız bir birey olarak hayatının kontrolünün daha fazla elinde olduğunu hissetmesini sağlayabilir. Spora katılım aynı zamanda kadınlara kendi bedenlerinin gücüyle yeniden bağlantı kurma fırsatları da sağlar (3).

Erkeklerin ve kadınların doğal olarak farklı olduğu fikri, kadınların bazı sporlardan veya tüm sporlardan dışlanmasını haklı çıkarmak için uzun yıllardır kullanılmaktadır. Pek çok insan, kadınların asla erkeklerin başarılarına eşit olamayacağına veya geçemeyeceğine göre, kadınların spora katılmasına izin verilmesi için görünürde hiçbir neden olmadığına inanıyor (4). Spor, öncelikle rekorlar kırmak ve başkalarına hükmetmekle ilgili olsaydı, kadınlar güç ve performans sporlarında her zaman ikinci sınıf olurdu. Ne yazık ki, cinsiyet ve spor hakkında bu şekilde düşünme biçimi hala vardır. Pek çok insan performans farklılıkları açısından kadınları ve erkekleri karşılaştırmaya devam ediyor ve ardından erkeklerin kadınlardan fiziksel olarak üstün olduğu için farklılıkların asla ortadan kalkmayacağını söylemeye devam edilmektedir.(5)

1.1. Problemin Durumu

“Cinsiyet” ve “Toplumsal cinsiyet” benzer olarak kabul edilse de aslında farklı anlamları vardır. Cinsiyet, kişinin doğuştan kadın veya erkek olarak gösterdiği genetik, biyolojik ve fizyolojik özellikleri ifade etmektedir. Toplumun iki ana unsuru olan kadın ve erkek biyolojik özellikleri bakımından farklıdır. Toplumsal cinsiyet “gender” terimi ise, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları, beklentileri, psikososyal özellikleri ve farklılıkları anlamına gelmektedir (6).

Son yıllarda, sportif faaliyetlerin doğası, amaçları ve biçimleri çeşitlendikçe, dünyada fiziksel ve sportif faaliyetlerde önemli bir büyüme olmuştur. Mümkün olan her türlü fiziksel egzersizi ve sportif aktivitelerde insanlar haftada en az bir kez fiziksel olarak aktivitelere katıldıklarını söylerler. Ancak, spora olan bu ilgi, gerçek demokratikleşme ile eşleşmemiştir. Eşitsizlikler ve eşitsizlikler, en genç yaş gruplarındakiler de dahil olmak üzere kadınların fiziksel ve sportif aktivitelerini etkilemeye devam ediyor. Kız çocukları ve kadınlar genellikle erkeklerden daha az spor yaparlar ve hepsinin bu tür faaliyetlere erişme olasılığı eşit değildir. Sporun sosyal, eğitimsel ve kültürel rolü ve Avrupa vatandaşları için potansiyel faydaları göz önüne alındığında, bu eşit olmayan erişim gerçek bir sorun olduğu düşünülmektedir.

Spor, insan ile ilişkilendirilmiş birçok bilim dalı ile iç içedir. Birçok bilim dalı ile ilişkili olan spor, psikoloji alanıyla da yakından ilgilidir (7).

Toplumlarda spor kültürü son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın olarak artmaya başlamıştır. Sporun insanların gelişme çağından başlayarak bedensel bir aktivite olmasının yanında, ruhsal ve fiziksel olarak da gelişmelerini sağlayan bir kazanım olduğu düşünülmektedir.

Spor yapan insanlar, spor yapmayan insanlara göre günlük yaşamda da stresten de uzak oldukları aşikârdır. Spor her yönüyle insanların kendilerini yetiştirmelerine olarak sağlayarak, sosyal becerilerinin kazanılmasında, kötü alışkanlıklardan uzak durmalarına, sağlıklı bir vücuda sahip olmalarına da olanak kazandırmaktadır (8).

Sosyal cinsiyet, hem sosyolojik aynı zamanda biyolojik ve psikolojik bir kavramdır. Sosyal cinsiyet, biyolojik cinsiyeti içerir fakat sadece bununla da sınırlı değildir. Farklı sosyal yaşantıları, kişisel beklentileri, cinsiyet rol davranışlarını ve sosyal cinsiyete özgü rolleri kapsayan bir olgudur. Ruh sağlığı denince akla kişinin çevresi ve kendisi ile dinamik bir

denge içinde olması gelmektedir. Ancak böyle bir uyum bireyin kendi cinsiyet rolü ile uygun kimliğe sahip olmasını gerektirmektedir (9)

The Global Gender Gap Report (10) de yayınlanan sporla ilgili teknik raporunda, kızların ve kadınların beden eğitimi ve spora erişiminin iyileştirilmesini politika hedeflerinden biri olarak belirlemiştir. Bu, Avrupa Konseyi'nin ve özellikle sporun entegrasyona ve kültürler arası diyaloga katkısı konusundaki çalışmaları bağlamında spor ortamlarına kızların ve kadınların katılımı üzerine, erişime, engellere ve ilgili faaliyetlere odaklanan bir çalışmadan oluşur.

Cinsiyet rolü denilince akla bireyin kimliğini kadın ya da erkek olarak algılaması ve cinsiyetin gerektirdiği davranışları göstermesi gelir. Değişen ve gelişen toplumda bireyin kendini gerçekleştirme hedefine ulaşabilmesi için öncelikle kendini tanıması gerekmektedir. Kadınlık ve erkeklik özellikleri toplum tarafından kazanıldığı için birey, çağdaş yaşamın gerektirdiği kimliğe bürünebilecek bir eğitimle yetiştirilmelidir (11).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı aktif olarak spor yapan ve spor yapmayan kadınların cinsiyet rollerinin incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Spor ve toplumsal cinsiyet araştırmalarında kadınlar herhangi bir özel koşul gerektirmeden tüm sporları yapabileceğini düşünmektedirler. Fakat aynı araştırmalarda, kadınların büyük çoğunluğu buna cesaret etmedikleri gözler önüne sermiştir. Bu sorunun temelinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yatmaktadır. Toplum olarak kadınların zayıf ve korunmaya ihtiyaçları olduğu düşüncesi hayatın her alanında olduğu gibi spor alanında görülmektedir. Erkeklerin gözüyle kadınların bazı sporları yapabileceği bazı sporları ise yapamayacağı fikri halen kabul görülen bir düşüncedir. Oysa çalışmalarda pek çok spor branşlarında kadınların çok başarılı olduğu görülmektedir. Spor yapma kadınların duygularını erkeksileştirildiğine ilişkin bir çok araştırma vardır. Bu araştırmalarda spor yapma kadınısı duyguların azalmasında erkeklere has olarak bilinen duyguların artırdığı düşünülmektedir. Bu düşünce etrafında çalışmamızın sonuçları literatüre katkı açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımları

Çalışmaya ilişkin olarak katılımcıların çalışma amacına ilişkin kullanılan ölçeğe doğru, samimi ve etki altında kalmadan yanıtladıkları kullanılan ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğe sahip olduğu varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Ankara, Kırşehir, İstanbul ve Mardin ilinde ikamet eden 515 kadın katılımcı ve veri toplama araçlarına verdikleri cevaplarla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Beden eğitimi: Kişilerin ruhsal ve bedensel sağlığının gelişmesi için yapılan etkinlik ve hareketlerin tümüdür (12).

Kişinin ruh ve beden sağlığını korumayı, bireylerin fiziksel kapasitelerini geliştirmeyi amaçlayan, gerektiğinde çevresel şartlara ve bireylerin kişisel özelliklerine göre değiştirilebilen, esnek kurallar içeren; oyuna, rekreatif etkinliklere, cimmastiğe, spora dayalı etkinlikler ve çalışmaların tümünü barındıran geniş çaplı aktivitelerin tümünü ifade eder (13). Genel eğitim sisteminin en önemli tamamlayıcılarından olan ve eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, bireylerin karakter gelişimine katkıda bulunur. Bireylerin gelişim boyutlarını göz önünde bulunduran beden eğitimi; onların kişilik ve toplum yönünden ahlaklı, kişilik sahibi, sağlıklı, mutlu, huzurlu, yaratıcı düşünceye sahip olan ve üretebilen, ülkesini seven ve değerlerine önem veren, demokratik yönetim şekline uygun davranışlara sahip, saygılı bireyler olarak yetişmeleri için önemli araçlardan birisidir (13).

Spor: Belirlenmiş kurallar çerçevesinde takım olarak veya bireysel yapılabilen, rekabet ile yarışma, eğlenme, mükemmele yakın performans sergileme amacıyla yapılan fiziksel ve zihinsel aktivitelerin tümüdür. Kişilerin ruhsal ve bedensel sağlığının gelişmesinin yanında, önceden belirlenmiş kurallara göre oynanan, rekabet ve mücadele etme, yenme ve yenilme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme amacını taşır (13).

Fransızca da aynı anlamı taşıyan "sport" kelimesi, Türkçeye "spor" olarak geçmiştir. Kelimenin kökeni Fransızca da "eğlence, fiziksel ve zihinsel zevk" anlamını taşıyan "desport" kelimesine dayanır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Spor

2.1.1. Sporun Tanımı

Spor, kolay tanımlanamayan bir kavram olduğu gibi, sporun tek bir tanımına ulaşmak da oldukça zordur. Bu açıdan, spor için yapılan tanımlamalara bir göz atmakta fayda vardır. Spor her şeyden önce, boş zamanlarda yapılan bir eğlence aktivitesidir. Bu, sporun en basit ve en genel anlatımıdır. Ancak günümüzde bu tanımın yeterli olduğunu söylemek oldukça zordur. Çünkü artık, spor tüm dünyada sadece amatör olarak değil, profesyonelce de yapılan bir aktivitedir (14). Diğer bir tanıma göre spor, insanı ruhsal ve bedensel yönden güçlendiren, onun topluma uyumunu kolaylaştıran ve günlük hayatın çatışmalarını azaltan bir araçtır. Bu tanım da sporu tam olarak açıklamaktan uzaktır (15)

Spor kavramının diğer sözcüksel tanımlarına bakacak olursak, Luschan şu şekilde tanımlamıştır; İçinde yaşadıkları toplumla uyum içinde bireysel ruh ve beden sağlıklarının korunmasıdır (16). Artık insanların hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen spor, onların hayatları boyunca sağlıklı, formda ve mutlu olmalarında önemli bir faktör haline gelmiştir (17). Günümüzde spor, bireylerin fiziksel olarak iyi durumda olmasının temel nedenlerinden biridir. Spor, yapısı itibariyle bilimle yan yana yürümelidir. Bilimsel gerçekler ışığında yapılan sporlar her zaman daha iyi sonuç verecektir. Ancak bilimden uzak bir spor anlayışı boş zaman eğlencesinden öteye gidilemeyeceği düşünülmektedir.

Spor temelinde rekabeti içeren, katı kuralları olan ve ne olursa olsun kazanma güdüsüyle hareket edilen bir kavramdır. Rekabet ve kazanmak asıl amaçtır (13). Sporun birden fazla kavramla ilişkilendirilebileceğine dair bir örnek verecek olursak; Arzu, sağlık, eğlence, oyun, meslek, bilim, reklam, rekabet gibi faktörlerle ilgili olduğu için bireyler ve toplumlar arasındaki iletişimde önemli unsurlardan biridir. Sporun temel unsuru birey olduğu ve onu fiziksel ve psikolojik olarak geliştirmek olduğu için, gelişen birey topluma faydalı olacak ve toplumsal dayanışmanın artmasında ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde önemli rol oynayacaktır. Bu nedenle spor hem toplum hem de birey için çok önemli bir unsurdur (18).

Çünkü, bu tanımda yarışma amacının esas olduğu ve profesyonellik kavramının bulunduğu spor ile "beden eğitimi" kavramı arasındaki fark gözardı edilmiştir. Stresle mücadele etmek için kullanılabilecek en etkili araç olarak görülen sporun, modern çağda aldığı değişik

kullanım biçimlerinin ihmal edildiği bu yaklaşımda, ne kadar toplumsal uyum sözü edilirse edilsin, sporun toplumsal yönü arka plana itilmiş oluyor.

Burada vurgulanan, bireyin toplumla ilişkisidir. Kaldı ki, takımlarıyla ulus, kent, kasaba, mahalle, okul vb. olarak bölünmüş insanların, birbirlerine karşı saldırganlıklarının kanıksanamayacak yoğunlukta olması, bu yaklaşımın eksikliğini gösterdiği düşünülmektedir.

Birbirine yakın iki kavram olan beden eğitimi ve sporun ayrımını da iyi yapmak gerekmektedir. İnsanın fiziki ve zihinsel nitelikleri ile kendine olan güvenini geliştirmek için yapılan uygulamalı eğitim faaliyetlerine beden eğitimi; insanın fiziksel ve zihni yeteneklerini bir bütün olarak dengeli ve sağlıklı bir şekilde geliştirmek amacıyla, yarışma tarzında yapılan faaliyetlere spor denir (19).

Spor, aynı zamanda çağdaş kişiliğin oluşumundaki beden, ruh ve zihin unsurlarının koordineli eğitimidir. Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur sloganındaki insanlık gerçeği, geçmişten günümüze ulaşmıştır. İnsan, birçok fiziksel yetkinliğe doğuştan sahiptir, bazılarını da sonradan kazanmaktadır. İnsanın sahip olduğu fiziksel yetkinlikler sayesinde yaptığı bedensel hareketler, sporun temelini oluşturduğu düşünülmektedir.

2.1.2. Sporun Önemi

2.1.2.1. Kişisel Yönden Sporun Önemi

Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır. Kişilere günlük yaşamlarındaki işlerini en verimli şekilde yapabilmesi için gerekli kuvvet, esneklik, hız ve dayanıklılık kazandırır. Kemik-kas-iskelet yapısını geliştirir ve kuvvetlendirir, böylece iyi duruş alışkanlığı kazandırır. Çeşitli hastalıklara karşı korur. Düzenli fiziksel aktivite sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırır (20).

2.1.2.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi

Sevgi, saygı, hoşgörü, doğruyu ve iyi olanı söyleyebilme, kazananı tebrik edebilme, gibi nitelikler kazandırır. Bireyler duygularına hâkim olabilmeyi, toplumsal kurallara uymayı, toplumda yaşayan diğer bireylere saygı duymayı öğrenir.

Bireyler çalışmalarını planlamayı, plan dâhilinde çalışmayı öğrenir. Toplum bilinci ve toplumsal sorumluluk duygusu gelişir. Toplumdaki diğer bireylerle iş birliği içinde çalışmayı, gruba uyum sağlayabilmeyi öğrenir (21).

2.1.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

Bireyin günlük yaşamını en ekonomik şekilde yapabilmesini sağlar. Bireyler daha yapıcı ve yaratıcı olurlar. Mesleki sorumluluk duygusu artar. İş gücü artar.

2.1.3. Sporun Yararları

Genel olarak spor, toplumlar arası iletişimi düzenlemek ve geliştirmek, toplumsal dayanışma bağlarını güçlendirmek, bireyin fiziksel, sağlık, karakter ve kişilik gelişimini sağlamak, bireyin genel bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmek amacıyla yapılan etkinliklerdir. Bireye rekabet duygusu vermek ve kazanma arzusuyla mücadele etmektir (23).

2.1.3.1. Sporun Fiziksel Yararları

Bireylerin fiziksel gelişimine katkıda bulunmak fiziksel egzersizlerden geçer. Ve bu fiziksel aktiviteler insanın doğasında olduğu için sporla desteklenerek kas gelişimi ve kuvvetinin artmasına neden olur. Aynı zamanda vücuttaki kemik ve dokuların esnekliğini artırarak üzerlerine uygulanan baskıya karşı daha güçlü olmalarını sağlar. Bireyin yaşamına uyum sağladığı ve sürekli egzersizlerle desteklendiği durumlarda spor, bireyin fiziksel kalitesini artıracığı gibi iç organların gelişimine, fonksiyonlarına ve korunmasına da yardımcı olacaktır. Bunlar sayesinde vücut gelişen ve değişen durumlara direnebilir ve yorgunluğa uyum içinde direnebilir. Spor kasları geliştirdiği için kasa bağlı hareketlerdeki etkinlik düzeyi artar ve yorgunluğa karşı direnç gelişir (24).

2.1.3.2. Sporun Ruhsal Yararları

Spor, bireyin yalnızlığının giderilmesinde etkili bir araçtır. Çünkü spor, bireyleri toplumla buluşturur ve birlikte bir şeyler yapmaya yönelir. Bireylerin çalışma yaşamında görülen ve sonrasında günlük yaşamlarını etkileyen yorucu çalışma temposunun önüne sporla geçilebilir (23).

Son zamanlarda sporun günlük yaşam, bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisi gündeme gelmiştir. Spor, genel olarak bireyin fiziksel özelliklerini geliştirmesinin yanı sıra psikolojik olarak da bireyin duygu ve durumlarını etkilemektedir. Bu nedenle sporla ilgilenen kişilerin

yarışma ve yarışmalarda başarılı olma yollarından biri de psikolojidir ve spor psikologları bu konuda çalışmaktadırlar (25).

2.1.3.3. Sporun Duygusal Yararları

Spor aktiviteleri genellikle zevk ve heyecan için yapılır. Ancak kişinin duygusal coşkusu maksimum seviyelere çıkar. Bireyin duygusal durumunun yüksek olması ile birlikte, kendisi ile yalnız kalmayan ve bu durumu akışa çeken birey duygusal olarak daha güçlü seviyelere gelmektedir. Tüm bunların yanı sıra bireyin benlik duygularıyla hareket etmesini engeller, algılarını harekete geçirerek sosyalleşmesini geliştirir, dış dünya ile olan ilişkilerini güçlendirir (23).

2.1.3.4 Sporun Zihinsel Yararları

Spor yapan birey, vücut sağlığının ve düzenli fiziksel hareketin önemini kavrar ve spor yapmaya karşı olumlu bir bakış açısı geliştirir. Bireyler spor yaparken vücutlarındaki büyüme ve gelişmenin farkına varıp hastalık durumlarına karşı daha dirençli olduklarını hissetmeye başladıklarında spor konusunda daha bilinçli olacaklar ve bireylerin daha sağlıklı bir yaşam sürmeleri kolaylaşacaktır (26).

Sporun zihinsel gelişime katkısı şu şekilde sıralanabilir; Psiko-motor beceriler, düşünen bireylerin zihinleri ve kasları arasındaki iletişimi koordine etmelerini gerektirir. Düşünme sadece öğrenme hareketleriyle ilgili olmayıp, öğrenme beceri ve yetenekleri için gerekli bilgilere sahip olunmasında da rol oynar. Spor aktiviteleri, çeşitli egzersizler ve vücut hareketleri sağlığın anlaşılmasında önemli bir faktördür (27).

2.1.3.5. Sporun Sosyal Yararları

Spor yapmanın bireyin fiziksel kondisyonunu iyileştirmesinin yanı sıra birey ve toplumla olan ilişkisini yani sosyalliğini de geliştirdiği söylenebilir. Spor yapmak aslında günlük hayatta umursamadığımız ve uymadığımız kurallarla uğraşmaktır. Ve birey bu kurallara uyarken ister antrenman ister yarışma olsun başarılı olmayı amaçlar. Spor bir uyum süreci haline gelir ve bireyde normalde olmayan bazı özellikler gelişmeye başlar yani var olan durumu değişir ve gelişir (28).

Bireylerin günlük hayatta aktif ya da pasif olarak sporla uğraşıyor olması, bireyi toplumla buluşturarak yalnızlığı ve beraberinde getirdiği bunalımları önlemektedir. Bireylerin toplumla ilişkilerini doğru bir şekilde kurmanın önemli bir yönü de fiziksel aktivite ve sportif faaliyetlerden geçmektedir. Bu sayede toplumda sosyal ilişkiler sağlanır, süreç sonunda kurumlar ve olaylar meydana gelir (29).

Bireylerde spor faaliyetleri; kurallara uygun hareket etme, saygı, hoşgörü, işbirlikçi bir yaşam tarzı gibi bazı alışkanlıklar kazandırır. Ayrıca spor deneyimleri bireylerin kişisel gelişimlerini de olumlu yönde etkiler. Ayrıca bireylerin sorumluluk alma ve aktif olma imkanları artmaktadır (30)..

1.2.6. Türkiye de Kadınların En çok Tercih Ettikleri Spor Branşları

Lisanslı kadın sporcuların en çok tercih ettiği spor dalları Tablo. 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Türkiye’de Lisanslı Kadın Sporcuların En Çok Tercih Ettiği 10 Spor Branşları

Sıra No	Spor Federasyonları	Lisanslı Kadın Sporcu	Toplam Kadın Sporcu
1	Satranç	282.700	% 18,5
2	Voleybol	171.203	% 11,2
3	Taekwondo	136.070	% 8,9
4	Atletizm	81.510	% 5,3
5	Halk Oyunları	78.669	% 5,2
6	Yüzme	72.945	% 4,8
7	Karate	65.386	% 4,3
8	İzcilik	49.402	% 3,2
9	Basketbol	47.483	% 3,1
10	Jimlastik	43.987	% 2,9

Fitness, kardiyo hareketleri, Squat, Voleybol, Taekwondo, Tenis, Atletizm, halk oyunları ve Pilates kadınların daha sık yaptığı sporlar arasındadır.

Spor ve cinsiyet araştırmasına göre; Kadınların yüzde 53’ü tüm sporları koşulsuz yapabileceğini düşünüyor. Araştırma ayrıca birçok kadının spor alanında cesareten yoksun olduğunu da ortaya koydu. Buna göre; Kadınların yüzde 47’si, erkeklerin ise yüzde 36’sı bazı sporları ancak gerekli niteliklere sahip kadınların yapabileceğini düşünüyor. Kadınların kendilerine uygun sporları anlatırken vücut yapılarına uygun olması gerektiğini belirtenlerin oranı yüzde 21, ağır kuvvet gerektirmeyen sporların yüzde 16’sı ve estetik olması gerektiğini belirtenlerin oranı yüzde 5 (URL2).

2.2. Sporda Eşitsizlik

2.2.1.Spora Katılımda eşitsizlik

Traci ve ark. (32) Spora kimler katılır ve spora katılımı etkileyen önemli faktörler belirlemeye yönelik Çocukluktaki oyun etkinliklerinin kadınların gelecekteki spor branşlarına katılımının etkisi adlı çalışmasında, 111 sporcusu ve 44 sporcu olmayan, yetişkin sporla ilgili deneyimlerinin yanı sıra çocukluk oyun etkinlikleriyle ilgili bir anket doldurdu. Sonuçlar, "kadınsı" olmaktan çok "eril" oyuncaklar ve oyunlarla oynamanın, ağırlıklı olarak erkek veya karışık cinsiyetli gruplarda oynamanın ve bir "erkek fatma" olarak görülmenin, daha sonra üniversite sporcusu olan ve olmayan kadınlar arasında ayırım yaptığını ortaya koydu. Bu bulgular, kadınların gelecekteki spor katılımını tahmin etmede diğer sosyalleşme araçları (aile, akranlar ve antrenörler) ile birlikte çocukluktaki oyun etkinliklerini dikkate almaları gerektiğini göstermektedir.

Kadınlar için spora katılımın değeri yadsınamaz. 1997'de Fiziksel Uygunluk ve Spor Konseyi, birçok antrenörün, sporcunun ve ebeveynin uzun süredir şüphelendiği şeyi, yani sporun kızlar için sayısız faydası olduğunu doğrulayan, dönüm noktası niteliğindeki bir raporda Kızların yaşamlarında fiziksel aktivite ve spor ve onları oynayan kadınlar fiziksel (düşük obezite, kalp hastalığı, osteoporoz ve diğer kronik hastalık riskleri), psikolojik (yüksek benlik saygısı, daha iyi vücut imajı, gelişmiş yeterlilik ve kontrol duygusu, stres ve depresyonda azalma), spor ve fiziksel aktivitenin akademik (daha iyi notlar, okulu bırakma riski) yararlarından dolayı yaptıklarını belirtmiştir. Pipher, (33) ve Zimmerman ve Reavill, (34), sporun ve fiziksel aktivitenin kızların sağlığını iyileştirmek için faydalarını belirtmiştir ve ebeveynleri spora kızlarını dahil etmek için ne gerekiyorsa yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Kadınları spora teşvik etmek ve spora katılmaya ve spora bağlı kalmaya motive eden faktörlere yönelik araştırmalar son yirmibeş yıla dayanmaktadır ve bu dönemlerde artmıştır. (35-37).

Aile ortamındaki kadınların, spor katılımını sürdürmek için gereken zaman ve kaynakları değerlendirme olasılığı erkeklere göre daha düşüktür. Evli ve çocuklu bir kadın, spor için antrenman yapması aile üyelerinin tepkisiyle karşılaşabilir. Spor yapma evli ve çocuklu kadınlar için sorun oluşturabilmektedir.

Orta ve düşük gelirli ailelerdeki kadınlar, çoğunlukla ev işi ve çocuk yetiştirme kısıtlamalarını hissederler. Çocuk bakımı, ev içi yardım ve spor katılım masrafları için ödeyecek imkana sahip olmayan kadınların spor yapmak için pek fazla fırsatı olmayabilir. Ayrıca spor, genellikle arkadaşlar arasında gerçekleşen sosyal faaliyetlerdir. Bir kadının arkadaşları, katılımlarını sağlayacak kaynaklara sahip değilse, kadının katılım için daha az fırsatı ve daha az motivasyonu olacaktır (38). Tabii ki, bu erkekler için de geçerli, ancak orta ve düşük gelirli ailelerden gelen kadınların, spor ilgilerinin ve aktivitelerinin ortaya çıktığı ilişkiler açısından yoksun olma olasılığı erkek meslektaşlarına göre daha yüksektir (38).

2.2.2. Sporda Sosyal Sınıf Ve Ekonomik Eşitsizlik

Sporda sadece performansın önemli olduğuna inanılıyor. Çoğu insan sporu herkese açık olarak görür ve spordaki başarıyı para ve ayrıcalığın değil, bireysel yeteneklerin ve sıkı çalışmanın sonucu olarak görür. Ancak resmi olarak organize olduklarında, spor maddi kaynaklara bağlıdır. Artık belirli sporları yapmak ve spor becerilerini geliştirmek için gerekli koçluğu almak eskisinden çok daha fazla para gerektiriyor. Seyircilerin biletler için ne kadar ödeyebileceklerine veya lüks kutular ve kulüp koltukları satın alan şirketlerde tanıdıklarına göre giderek daha fazla ayrıldığı spor stadyumlarındaki spor etkinliklerine katılmak da para gerektirir (39).

Toplumda kimin neye sahip olduğuna gelince, pek çok insan yetenekli sporcuların sporu büyük miktarlarda para kazanmak veya nihayetinde mesleki başarıya götürecek deneyimler ve bağlantılar kazanmak için kullanabileceklerine inanır. Spor ve başarı arasındaki bu bağlantı, düşük gelire sahip, sporcuların ekonomik zenginliğe ilişkin öyküler vurgulanmıştır. Ancak bu inançlar ve hikayeler, çoğu zaman sporun ruhundan uzaklaştırır.

Para ve servet, siyasi konum ve nüfuz, sosyal statü ile ilgili farklılıklar sosyal yaşamda önemlidir. Sosyologlar bu farklılıklarla ilgilenirler çünkü bunlar insanların kendilerini ve başkalarını nasıl gördüklerini, birbirleriyle nasıl etkileşim kurduklarını ve başkaları direndiğinde bile istediklerini ve ihtiyaç duyduklarını elde edemeyeceklerini etkiler. Başka bir deyişle, sosyologlar toplumdaki üç önemli güç kaynağı olarak parayı ve serveti, siyasi konum ve nüfuzu ve sosyal statüyü görürler (40).

Bu üç güç kaynağının toplumsal yaşamın ve toplumdaki insanların günlük yaşamlarının bir parçası haline geldiği süreçlere sınıf ilişkileri denir. Sınıf ilişkileri ekonomi ve siyasete sıkı

sıkıya bağılı olduğundan ve genellikle gruplar arası gerilim, çatışma, sömürü ve baskının bir bileşimini içerdiklerinden, spor sosyolojisi de dahil olmak üzere sosyolojide büyük ilgi görürler (41).

Pek çok insan sporun ve spora katılımın açık ve demokratik olduğuna, para, konum ve nüfuzla ilgili eşitsizliklerin oynadığımız ve izlediğimiz organize oyunlara yansımadağına inanıyor. Bu, gayri resmi olarak organize edilmiş bazı spor formları için doğru olsa da, resmi olarak organize edilmiş sporlar için doğru değildir (42). Resmi olarak organize edilmiş sporlar, maddi kaynaklar olmadan geliştirilemez, programlanamaz veya sürdürülemez. Bu kaynakları kontrol eden ve bunları spor düzenlemek ve desteklemek için kullanan kişiler, genellikle kendi değerleri ve ilgileri etrafında düzenlenen spor biçimlerini tercih etmektedirler (42). Örneğin, modern Olimpiyat Oyunlarını organize eden ve onlara sponsor olan varlıklı aristokratlar, dünya çapında varlıklı geçmişlere sahip sporculara avantaj sağlayan bir "amatör" tanımı oluşturdular; spor becerilerini geçimini sağlamak için kullanan daha az ayrıcalıklı geçmişe sahip sporcular oyunlardan dışlandı. Bugün olimpiyatlar, şirketlerin pazarları genişletme ve kar elde etme konusundaki çıkarlarıyla tutarlı olmadıkça etkinliğe sponsor olmayacak zengin ve güçlü şirketlerin logolarıyla ilişkilendiriliyor (43).

2.3. Spor Yapma ve Yapmama

Önceki karşılaştırma alanlarından çıkarılan sonuçlar ve genellemeler, öncelikle kadın deneklerden çok erkekler üzerinde yürütülen araştırmalar aracılığıyla yapılmıştır. Mevcut literatürün kapsamlı bir incelemesinden sonra, Morgan (44) şu sonuca varmıştır: "Kolej sporcuları ile sporcu olmayanların veya farklı spor gruplarından sporcuların karşılaştırılması, kadınları ele alan literatürde tutarlı görünmüyordu". Morgan, tutarsız sonuçlar için metodolojik ve tasarım sorunlarını suçluyor. Başarılı veya elit kadın sporcu "normatif" kadın sporcu ile karşılaştırıldığında bu tutarsızlığın ortadan kalktığını belirtiyor (44).

Williams (45), kadın atlet ve kişilik hakkındaki mevcut literatürün çoğunu gözden geçirdikten sonra ihtiyatlı bir şekilde "normatif" kadının kişilik profili bakımından başarılı kadın atletten farklı olduğu sonucuna varmıştır. Spesifik olarak, kadın sporcunun hem normatif yapıdaki hem de kadın olan kişilik özelliklerine çok benzeyen kişilik özellikleri sergilediği bulunmuştur (yani, iddialı, başarı odaklı, baskın, kendi kendine yeterli, bağımsız,

saldırgan, zeki ve içine kapanık). Öte yandan, normatif dışı pasiflik, boyun eğme, bağımlılık, duygusallık, girişkenlik, düşük saldırganlık ve düşük ihtiyaç başarısı eğilimindedir.

Williams (45), eskrim, buz hokeyi, atletizm ve lakros gibi spor gruplarında düşük kişilik çeşitliliği gösteren çok sayıda araştırmadan alıntı yapmıştır. Bu gözlem, farklı sporlar için belirli kişilik tiplerinin veya profillerinin varlığını düşündürür.

Böylece, erkek meslektaşısı gibi, kadın sporcunun da kişilik açısından sporcu olmayanlardan farklı olduğu ortaya çıkacaktır. Erkek sporcularda olduğu gibi, bir spor dalındaki kadın sporcuların kişilik profilleri açısından başka bir spor dalındaki kadın sporculardan bir dereceye kadar farklı olması muhtemeldir. Kişilik faktörlerine dayalı olarak değişen beceri seviyelerine sahip sporcular arasında ayırım yapmak, yalnızca elit sporcu seviyesinde mümkündür.

2.4. Sporda Cinsiyet Sorunları

2.4.1. Erkek üstünlüğü meselesi

Spor tarihsel olarak erkeklerin alanı olarak tanımlandığından ve erkeklerin de kadınlardan daha yetkin ve dolayısıyla üstün oldukları varsayıldığından, erkeklerin kadın sporunda liderlik pozisyonlarını doldurabileceği (ve doldurması gerektiği) varsayılmaktadır. Erkek üstünlüğü kavramı, çifte standardı açıklanır. Erkeklerin otomatik olarak kadınlara daha iyi yönetici ve sporcu olduğu varsayılır. Bir kadının bir erkek takımına koçluk yapmaya kalkışması düşünülemez. (46).

Knoppers'a göre, erkek takımlara koçluk yapan kadınların yetersiz temsilini dikkate aldığına ve bu eksik temsilin sorunlu olduğuna işaret etmiştir. Ancak yukarıdaki alıntının da belirttiği gibi, burada erkek üstünlüğü varsayımından daha fazlası iş başındadır. Kadınların, özellikle sporda erkekleri denetleme konusunda yeterlilikten yoksun oldukları ve bu nedenle güçlü pozisyonlar için nitelikli olmadıkları gibi ters bir görüş vardır (46).

Kane ve Satangl (46) tarafından yapılan bir araştırma, 1988-89'a kadar genel kadın koç sayısında önemli bir artış olduğunu gösterdi. tüm koçluk pozisyonlarının yüzde biri; bugün bu oran yaklaşık yüzde ikidir.

2.4.2. Medyada Sportif Cinsiyet Ayrımcılığı

Sporun içerdığı kültürel değerlere ilişkin anlayışımızı derinleştirmek ve kadın ve erkeklerle ilgili mevcut değerleri ve güç yapılarını keşfetmek için, kitle iletişim araçlarının cinsiyete uygun spor davranışı hakkındaki inançları etkilemedeki potansiyel etkisini araştırmak gerektiği düşünülmektedir.

Medyada kadın ve erkek sporculara verilen farklı haber modellerine ilişkin kanıtlar var. Spor sosyoloğu, haberdeki bu farkın iki gözleme dayanarak var olduğu sonucuna varıyor:

1. Çok çeşitli etkinliklerde çok çeşitli kadınların katılım oranlarındaki artışa rağmen, kadın sporcular genel kapsam açısından yetersiz temsil edilmiştir (47)
2. Erkekler sürekli olarak atletik güçlerini ve yeterliliklerini vurgulayacak şekilde sunulurken, kadınlar fiziksel çekiciliklerini ve kadınlıklarını vurgulayacak şekilde sunulur (48)

Bireyler, kitle iletişim araçlarının teşvik ettiği mesajları, değerleri ve inançları içselleştirir, öyle ki, medya metinleri ve yorumları cinsiyetçi ideolojiler içerdiğinde, bu içselleştirmenin yansımaları kadın sporcuların spora katılımında olumsuzluk oluşturur.

Medya, kadınları erkeklerden cinsel farklılıklarını sistematik olarak vurgulayacak şekilde tasvir ederek, kadınların sporcu olarak tam potansiyellerinin sınırlandırılmasına katkıda bulunurlar. Güç, sporcular olarak kaynaklara, fırsatlara ve kimliklere erişim gücü ve seçim gücü ile tüm bu medya yapılarının merkezinde yer alır.

Lenskyj (49), medyanın kadın sporculara cinsiyet ve cinsellik sorunlarına yönelik bir çalışmasında, spor sosyologlarının, sporda kadın kimliklerinin medyada temsil edilmesinin onların atletizmiyle kadınlık ve cinselliğe ilişkin derinden sahiplenilen değerler arasında bağlantı kurduğunu ikna edici bir şekilde gösterdiğini bildirdi. Hem basın hem de yayın gazeteciliği bu temsiller, kadın sporcuların tanımı gereği, erkek meslektaşlarının daha az özgün bir versiyonu olduğu şeklindeki yaygın dünya görüşünü yaratıyor (50,51). Bunun nedeni, spor medyası görüntüleri ve hikayelerinin bize erkek atletizmini güç, cesaret ve yeterlilikle eş tutarken aynı zamanda kadın atletizmini cinsel çekicilik kadınsılığı ve sözde sınırlı fiziksel (biyolojik) kapasite ile eş tutan semboller ve mitler erkeklerin güce sahip olduğu ve kadınların sahip olmadığı ortak bir spor kültürü, çünkü büyük ölçüde kadınların atletik başarıları medya tarafından önemsizleştirilir (52).

Michael Messner'in araştırmasının temel önermesi, kadınların atletik çabaları ve başarılarının sistematik olarak görmezden gelinmesi, eksik rapor edilmesi ve haber yapıldığında karalanması nedeniyle, medyanın toplumsal cinsiyetle ilgili baskın ideolojiler, uygulamalar ve güç yapısı inşa etmek için önemli bir teknoloji haline geldiğiydi (53)

“Spor, medyada belirli bir tür sosyal düzenin sembolik temsilleri olarak sunulma eğilimindedir, böylece gerçekte modern ahlak oyunları haline gelirler ve baskın değer ve fikirleri savunmayı haklı çıkarmaya hizmet ederler” (54).

2.5. Cinsiyet Rolü

Cinsiyet, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade etmektedir (55, 56). Cinsiyet, kromozomlar, hormon işlevi ve cinsel anatomi gibi fiziksel ve fizyolojik özelliklerle ilişkili bir dizi biyolojik özellik olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, insanların üreme sistemleri ile bağlantılı olarak, “kadın” ve “erkek” olarak kategorize ederek ifade etmektedir (56).

Cinsiyet rolleri , erkeklik ve kadınlığı demografik olmaktan daha fazlası olarak görmeyi içerir. Cinsiyet (erkekler ve kadınlar arasındaki biyolojik farklılıklar) ve toplumsal cinsiyet (erkeklik ve kadınlık arasındaki kültürel farklılıklar) arasında ayırım yaparak başlar (57). Cinsiyet biyolojik bir veri değildir, ancak insanların toplu olarak cinsiyet özelliklerinin ne anlama geldiği konusunda hemfikir oldukları şeydir. Toplumlar erkekleri ve kadınları farklı şekilde inşa eder ve bu farklılıklar eşitsizlikleri yansıtır ve sürdürür (58). Bu eşitsizlikleri anlamak için akademisyenler toplumsal cinsiyet ilişkilerine odaklanır: sosyal süreçlere gömülü ve sosyal arenalarda kurumsallaşmış, yaşam şansları için sonuçları olan dinamik, inşa edilmiş güç ilişkileridir.

2.5.1. Cinsiyet Rolünün Gelişimini Etkileyen Faktörler

Kadınların son yıllarda sağlık, eğitim, işgücü piyasası/ekonomik katılım ve siyasi temsil alanlarında elde ettiği kazanımlara rağmen, erkeklerin kadınlara göre avantajlı olduğu sıralı hiyerarşi cinsiyet eşitsizliğinin dayanıklılığı kısmen sosyal ekolojinin diğer düzeylerindeki faktörlere bağlı olabilir. Spesifik olarak, bilim adamları, cinsiyet rollerine yönelik geleneksel tutumların da kadınlar ve erkekler arasındaki süregelen eşitsizliklerden sorumlu olduğunu savunuyorlar. Genellikle kadınlık ve erkeklik kavramlarına odaklanan bu tutumlar, genellikle gelenekselden eşitlikçiye uzanan bir süreklilik içinde kavramsallaştırılır

(59). Geleneksel görüŖe sahip bireyler, kadınları ebeveynlikten sorumlu ev kadınları ve erkekleri ücretli ve karar verici olarak gören, cinsiyete dayalı bir aile işbölümünü destekler. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumları, kararlara katılım, ücretli çalışma ve ev işleriyle ilgili daha eşit bir görüşü içerir (59,60).

2.5.1.1. Aile ve Ebeveyn Tutumları

Aile, cinsiyet sosyalleşmesi, cinsiyet farklılaşması, rollerin bölünmesi ve farklı ebeveyn rolü yoluyla cinsiyet farklılıkları bilgisinin anlaşılmasında dönüm noktasıdır. Aile, bireylere cinsiyete uygun davranışları öğretir ve onlara kültürel ve toplumsal beklentileri öğreterek rehberlik eder (61). Ailede insanlar, ilgili sosyal statülerine göre belirli toplumsal cinsiyet rolü sorumluluklarını öğrenirler. Ayrıca insanlar, kendilerini uymaya zorlayan dış güçlerin baskısını da tanımayı öğrenirler (61). Aileler, kızlarını narin, zayıf ve duygusal, erkek çocuklarını güçlü ve cesur olarak görmek istedikleri için çocuklarını farklı görebilirler (61).

Çocukların cinsiyet rolü uyumu açısından nasıl davrandıkları üzerinde etkisi olan faktörlerden biri ebeveyn davranışlarıdır. Dolayısıyla çocukların oyun ve arkadaş seçimlerinde bu beklentileri temel aldıkları açıktır. Bu tercihlerini de çevrelerinin ve sosyal çevrelerinin taleplerine göre şekillendirirler (62).

2.5.1.2. Okul

Okul ortamı, çocukların günlük olarak akranlarıyla etkileşimde bulunduğu ortamdır (63). Cinsiyet sosyalleştirme uygulamalarına okul ortamlarında sıklıkla rastlanmaktadır. Okul, seviyeleri, konumu, yapısı ve hatta öğretmenleri ve öğrencileri bir öğrencinin cinsiyet sosyalleşmesini etkiler. Halimi ve ark., (63) tarafından yapılan incelemede, öğrencilerin eğitim düzeyi eşitlikçi cinsiyet rolü tutumu ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Öğretmenlerin cinsiyet rolü tutumları, öğrencilerin cinsiyet rolü tutumlarını önemli ölçüde yordamaktadır. Çocukların akranlarının cinsiyet rolü tutumları da önemli bulunmuştur. Ayrıca okul yapısının çocukların cinsiyet rolü üzerinde önemli bir etkisi vardır. Halimi ve arkadaşları (64)'na göre sosyoekonomik düzeyi yüksek bir mahallede bulunan bir okula gitmek, kız öğrencilerin sosyal hayata ve aile yaşamına yönelik eşitlikçi tutumlarının olumlu bir yordayıcısıdır. Cinsiyet ve erkeklik ve kadınlığa yönelik algılar, okullaşma ve akademik performansta önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin kızlar, koltuklarına güzelce oturmak, öğretmenleri dinlemek gibi yönergeleri takip etmeye şartlandırıldıkları için okulda daha iyi

performans gösteriyorlar. Erkek çocuklarının ise yaramazlık yapmaları, sürekli kınamalara maruz kalmaları ve okuldan ayrılmaları beklennemtedir (65).

2.5.1.3. Arkadaşlık

Köse'nin çalışmasında (66), ergenler için arkadaşlık, anne baba ya da diğer yetişkin gruplarından farklıdır. Ergenler için arkadaşlığın çok daha önemli olduğu gösterilmektedir. Arkadaşlar, ortak bir geçmişi paylaşan ve onlarla otoriteyi ve toplumsal normları sorgulayan kişilerdir. Akran ilişkileri sayesinde ergen, yetişkinliğe geçiş için ihtiyaç duyduğu sosyal rollere de hazırlanır ve arkadaşları bu konuda yardımcı olur. Arkadaşlığın toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturulmasında önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Saygan ve Uludağlı (62)'na göre, çocuklar, cinsiyete dayalı ayrımcılığın ve davranışların daha belirgin olduğu akran ortamında olduklarında, cinsiyet kalıp yargılarını ve onunla ilgili fikirleri kazanmaktadır. Ancak cinsiyet kavramının önemsenmediği ortamlardaki çocuklarda bu eğilimler gözlenmemiştir.

2.5.1.4. Medya

Kitle iletişim araçları ve teknoloji, erkek ve kız öğrencilerin erkeklik ve kadınlık açısından sosyalleşmesini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Genel olarak, medyanın öğrencilerin davranışlarını ve akademik performansını etkilediği açıkça belirtilmiştir. Akademik etkisinin yanı sıra, mesajları iletmede güçlü bir aracı olarak görülmektedir. Örneğin şiddet, sigara, alkol gibi bazı davranış ve eylemleri yüceltebilir. Kitle iletişim araçları aynı zamanda her iki cinsiyet için de güçlü rol modeller sağlar (65). Çocuklar sıklıkla televizyon, çizgi film, veya bilgisayar oyunları gibi medya araçlarına maruz kalmaktadır. Görsel medya materyalleri, çocuklara toplumda sağlıklı cinsiyet gelişimini öğretmenin temel yollarından biridir (62).

Medyanın kız ergenlerin beden imajı üzerinde önemli bir etkisi vardır. Medya görselleri, önyargılı içerik sunarak kendileri hakkında olumsuz bir algıya neden olmaktadır. Kız ergenlerin idealize edilmiş medya içeriklerine maruz kalmalarının, erkek ergenlere göre dış görünüşleri ile ilgili daha fazla karşılaştırma yapmalarına neden olarak beden algılarını olumsuz etkilediği görülmektedir (62).

2.5.2. Cinsiyet Rolü Tutumlarının Ölçümü

Toplumsal cinsiyet rolü tutumları çeşitli şekillerde işlevselleştirilmiş ve ölçülmüştür (67,68). Bazı çalışmalar, bireysel toplumsal cinsiyet rolü ideolojilerini kategorize etmek için görüşmeleri ve katılımcı gözlemi kullanmış olsa da, tipik olarak, öz-bildirim anketleri, katılımcılara kadınların ve kadınların cinsiyeti hakkındaki Erkeklerin rolleri ve sorumlulukları bir dizi ifadeye katılıp katılmadıklarını sormak için kullanılır. (67). Davis ve Greenstein (67) araştırmacıların cinsiyet rolü tutumlarını kavramsallaştırdığı ve ölçtüğü çeşitli yollarda altı ortak boyut belirledi: (1) cinsiyete dayalı ayrı alanlara inanç; (2) evin geçimini sağlayan kişi rolünün önceliği; (3) annelik ve dişil benlik; (4) çalışan kadınlar ve ilişki kalitesi; (5) ev hizmetleri; ve (6) erkek ayrıcalığının kabulü.

2.6. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin, grupların ve toplumların cinsiyetlerine dayalı olarak bireylerden farklı beklentilerine ve her toplumun toplumsal cinsiyet hakkındaki değer ve inançlarına dayanır. Cinsiyet eşitliği, erkeklerin ve kadınların ekonomi, politika ve sağlık kaynakları gibi çeşitli kaynaklara erişmek için aynı fırsatlara sahip olması anlamına gelmektedir (69). Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı ise; eğitim, ekonomik ve sağlık gibi alanlarda bireye cinsiyeti nedeniyle farklılık yapılmamasını, kadın ve erkek grupları arasında eşitliği ifade etmektedir (70). Toplulukta cinsiyet eşitliği kilit bir bileşendir.

Cinsiyet rolleri, bireyler ve çevreleri arasındaki etkileşimlerin ürünüdür ve bireylere hangi cinsiyete uygun olduğuna inanılan davranış türleri hakkında ipuçları verir. Uygun cinsiyet rolleri, bir toplumun cinsiyetler arasındaki farklılıklar hakkındaki inançları tarafından tanımlanır. "Cinsiyet rolleri" terimini anlamak, "toplumsal cinsiyet" terimini anlamayı gerektirir. "Cinsiyet", genellikle "cinsiyet" terimiyle karıştırılan sosyal bir terimdir: Cinsiyet ve cinsiyet farklı kavramlardır. Cinsiyet belirlenmiş biyolojik bir kavramdır. Cinsiyet, insanların farklı cinsiyetlere yüklediği anlamlar, değerler ve özellikler anlamına gelir.

Kadınların çoğunluğu toplumsal cinsiyet eşitliğinin olmamasından etkilenmektedir. Bu etkiler, özellikle dünyanın okuma yazma bilmeyen nüfusunun çoğunluğunu kadınların oluşturduğu eğitim alanında belirgindir (70). Ek olarak, cinsiyet eşitsizlikleri, kadınların işyerinde daha düşük dereceli işlerde çalışma olasılığını artırabilir. Sonuç 5 olarak, kadınlar çok fazla stres ve yük altına girebilir ve tıbbi bakım alma yeteneklerini sınırlayabilir (71). Toplumsal cinsiyette hakkaniyet ise, kadın ve erkek arasında görevlerin ve gelirin

paylaşılmasında hakkaniyetin olması anlama gelir. Aynı zamanda ahlaki ve etik yönü de kapsamaktadır (70).

Oakley (72), toplumsal cinsiyet kavramını ayırt eden ilk sosyal bilimcilerden biriydi. Oakley'e göre toplumsal cinsiyet, cinsiyetin biyolojik olarak erkek ve dişi olarak bölünmesine paraleldir, ancak erkeklik ve kadınlığın bölünmesini ve toplumsal olarak değerlendirilmesini içerir. birbirleriyle ve çevreleriyle olan etkileşimleri, yine de büyük ölçüde erkekler ve kadınlar arasındaki biyolojik farklılıklara dayanır. İnsanlar toplumsal cinsiyet kavramını sosyal olarak oluşturdukları için, toplumsal cinsiyete sosyal bir inşa olarak atıfta bulunulur. Toplumsal cinsiyetin sosyal inşası, bireylerin, grupların ve toplumların bireylere yalnızca cinsiyetleri nedeniyle belirli özellikler, statüler veya değerler atfetmesi, ancak bu atıfların toplumlar ve kültürler arasında ve aynı toplum içinde zaman içinde farklılık göstermesi olgusuyla açıklanır.

Cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklerin cinsiyetlerine göre üstlenmeleri beklenen rollerdir. Geleneksel olarak, birçok Batı toplumu kadınların erkeklerden daha besleyici olduğuna inanmıştır. Bu nedenle, kadın cinsiyet rolüne ilişkin geleneksel görüş, kadınların besleyici şekillerde davranması gerektiğini öngörür. Bir kadının geleneksel dişi cinsiyet rolüne bürünmesinin bir yolu, ev dışında iş bulmak yerine tam zamanlı olarak eşekarısı içinde çalışarak ailesini beslemek olabilir. Öte yandan erkeklerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel görüşlere göre lider oldukları varsayılır (73). Eril toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin geleneksel görüş, bu nedenle, erkeklerin aileye mali destek sağlayarak ve önemli aile kararları alarak hane halkının reisi olması gerektiğini ileri sürer. Bu görüşler toplumun birçok alanında baskın olmaya devam ederken, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel inançlara ilişkin alternatif bakış açıları yirmi birinci yüzyılda artan bir destek kazanmıştır. Farklı disiplinler toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bir dizi bakış açısı sunar. Cinsiyet rollerine ekolojik bir bakış açısı, cinsiyet rollerinin bireyler, topluluklar ve çevreleri arasındaki etkileşimler tarafından yaratıldığını öne sürer (74).

Yani, bireysel insanlar toplumsal cinsiyet rollerinin inşasında rol oynarken, insanların faaliyet gösterdiği fiziksel ve sosyal çevreler de öyledir. Cinsiyet rollerine biyolojik bir bakış açısı, kadınların dişi cinsiyet rolüne doğal bir yakınlığı olduğunu ve erkeklerin erkeksi cinsiyet rolüne doğal bir yakınlığı olduğunu öne sürer. Bununla birlikte, biyolojik bakış açısı, bir rolün başka bir rolden doğası gereği daha büyük bir değere sahip olduğunu öne sürmez (74). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik sosyolojik bir bakış açısı, eril ve dişi rollerin

öğrenildiğini ve eril ve dişil toplumsal cinsiyet rollerinin erkeklerin ve kadınların biyolojik özellikleriyle zorunlu olarak bağlantılı olmadığını ileri sürer. Sosyologlar, eril ve dişil cinsiyet rollerinin toplumda sahip olduğu farklı anlam ve değerleri inceler. Sosyolojik bakış açısıyla bağlantılı olarak, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin feminist bir bakış açısı, toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenildiği için unutulabileceğini ve yeni ve farklı rollerin yaratılabileceğini iddia edebilir.

Feminist bakış açısı, cinsiyet rollerinin sadece erkekler ve kadınlar için uygun davranışlarla ilgili fikirler olmadığına, aynı zamanda erkeklerin ve kadınların toplumda sahip oldukları farklı güç düzeyleriyle de bağlantılı olduğuna işaret eder. Örneğin, kendileri ve aileleri üzerinde ekonomik kontrolü sürdürme yalanları, erkeklerin toplumda kadınlardan daha fazla güç elde etmesinin bir yoludur. Erkeklerin ailelerinin birincil geçimini sağlayan kişiler olması beklendiğinden, kadınlar evlilikleri sona erdiğinde kendilerini genellikle yoksulluk içinde bulurlar. Bu örnekte, feminist bir bakış açısı, erkeklerin evliliklerinde kadınlardan daha fazla güce sahip olma eğiliminde olduklarını, çünkü erkeklerin evlilikleri sona erdiğinde güç veya sosyal statü kaybetme olasılıklarının daha düşük olduğunu iddia edecektir. Cinsiyet rolleri, iş gibi aile dışındaki alanlarda da kadın ve erkeklerin beklentileriyle ilişkilendirilebilir (73, 74).

Yirmi birinci yüzyılın başlarında bile, pek çok şirket, örneğin doğum izninin yalnızca annelere verilmesi ve babaların bu tür yardımlardan mahrum bırakılması gibi toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili geleneksel inançları destekleyen bir bakış açısıyla faaliyet göstermektedir. Ayrıca, birçok şirkette toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel bakış açısı baskın olmaya devam ettiği için, şirketlerde kadınların ve erkeklerin sahip olduğu konumlar genellikle cinsiyete göre ayrılıyor (74). Kadınların sekreter olarak çalışması ve erkeklerin yönetici ve yönetici olarak çalışması beklenmesi daha olasıdır. Ayrıca, erkeklerin işlerinde daha hırslı ve görev odaklı oldukları varsayılırken, kadınların iş yerinde başkalarıyla olan ilişkileriyle daha ilgili ve ilgili oldukları varsayılmaktadır. Bu örneklerin de gösterdiği gibi, toplumsal cinsiyet rolleri bazen toplumsal cinsiyete ilişkin klişeler temelinde yaratılmaktadır (73). Cinsiyet stereotipleri, kadın ve erkek ve aralarındaki farklılıklara ilişkin aşırı basitleştirilmiş anlayışlardır. Bireyler bazen uygun cinsiyet rolleri hakkındaki algılarını cinsiyet kalıp yargılarına dayandırır. Cinsiyet stereotipleri, erkeklerin ve kadınların doğası hakkında abartılı veya hatalı iddiaları içerme eğilimindedir (74). Örneğin, erkekler hakkında yaygın bir toplumsal cinsiyet klişesi, duygusal olmadıkları yönündedir. Öte yandan, dişiler genellikle mantıksız veya aşırı duygusal olarak kalıplaşmıştır. Feminist

hareket gibi siyasi hareketler, toplumsal cinsiyet klişelerini yıkmak ve kadın erkek eşitliğini vurgulayan alternatif toplumsal cinsiyet rolleri vizyonları sunmak için çalışmaya devam ediyor.

Toplumsal cinsiyet rolleri genellikle, tipik olarak geleneksel veya geleneksel olmayan olarak tanımlanan, bireyin toplumsal cinsiyet rolü yönelimi açısından tartışılır. Geleneksel cinsiyet rolü yönelimi, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları vurgular ve her cinsiyetin belirli davranışlar için doğal bir yakınlığı olduğunu varsayar (74). Geleneksel bir cinsiyet rolü yönelimini sürdürenler, ebeveynleri ve büyükanne ve büyükbabaları tarafından seleflerinin kurallarından ve ritüellerinden etkilenecektir. Geleneksel olmayan cinsiyet rolü yönelimlerine sahip bireylerin, bir bireyin davranışlarının yalnızca cinsiyetleri tarafından belirlenmediğine veya belirlenmemesi gerektiğine inanma olasılığı daha yüksektir (74). Geleneksel olmayan cinsiyet rolü yönelimlerine sahip bireylerin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi ilişkilerin değerine ve bireysel olarak hangi rolleri işgal etmek istediklerine ve bu rollerin ne ölçüde ilişkili olduğuna veya olması gerektiğine karar verme gücüne inanma olasılığı daha yüksektir.

2.6.1. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları (Stereotip Kavramı)

Kızların erkeklerden daha besleyici olduğunu varsaydığımız için kızlara oyuncak bebek, erkeklere kamyon veriyoruz. Sonra, bu inançları taklit edecek şekilde büyüdüklerinde ve farklı beceriler geliştirdiklerinde, bu farklılıkların doğal olduğunun ve aile ve iş alanlarında erkeklerin ayrıcalıklarının bir şekilde daha hak edildiğinin kanıtı olarak alıyoruz (74). Ayrıca, bakım işi doğal olduğundan ve sevgiyle yapıldığından, bir ücret ödenmesine gerek yoktur. Kadınlar, bakım işi mesleklerinde ayrı tutulmakta ve bu nedenlerle karşılaştırılabilir değerdeki pozisyonlarda erkeklerden daha az üret almaktadır. Nispeten düşük ücret, birçok kadını eve ekmek getiren erkeklere bağımlı hale getiriyor (75). Erkeklerin bir grup olarak evin geçimini sağlama (cinsiyet rolü), statü ve zenginlik için diğer erkeklerle rekabet etme ve önemli ücretler alma yeteneği, aynı zamanda kadınların aile evlerinde sağladığı genellikle görünmez, ücretsiz bakım işine ve yeniden üretim emeğine (cinsiyet rolü) dayanır. Bu toplumsal cinsiyet ilişkileri, ailelerin yapılarına ve kolektif inançlarına gömülü olduğundan, herhangi bir bireyin niyetine bağlı değildir (76).

2.6.2. Rol Çatışması

"Rol" terimi, bir kişinin hayattaki konumu ve başkalarıyla olan ilişkileri için sahip olduğu bir dizi beklenen eylem ve yükümlülüğü tanımlar. Oğullar ve kızlar, kız kardeşler ve erkek kardeşler, anneler ve babalar, eşler ve partnerlerden arkadaşlara ve hatta profesyonel ve sosyal olanlara kadar hepimizin hayatımızda birçok rolü ve sorumluluğu vardır (77)

Rol, yalnızca eyleme rehberlik edecek bir plan sağlamakla kalmaz, aynı zamanda izlenecek hedefleri, gerçekleştirilecek görevleri ve belirli bir senaryo için eylem planını da tanımlar (78).

Rol çatışmaları, bir bireyin sahip olduğu iki veya daha fazla statüye karşılık gelen rolden role çatışmaları temsil eder. Sahip olduğumuz pek çok özelliği barındırmaya çalışırken, farklı yönlere çekildiğimizi hissettiğimizde rol çatışmaları yaşarız (79).

Rol çatışmasının en bariz örneği, iş ve aile arasındaki çatışma ya da aile ve iş sorumlulukları arasında bölündüğünde hissedilen çatışmadır. Örneğin, aynı zamanda doktor olan bir anneyi düşünün. Muhtemelen hastanede uzun saatler çalışmak zorunda kalacak ve hatta çocuklarını çocuklarından ayırmak için haftada birkaç gece arayabilir. Bu duruma düşen birçok kişi, durumu hakkında tutarsız ve çaresiz olduklarını söylüyor. Diğer bir deyişle rol çatışması yaşarlar (80).

Rol çatışmaları, bir bireye iş veya pozisyonla ilgili olarak çelişkili talepler getirildiğinde ortaya çıkar. İnsanlar, statülerinin çoğuna uyma girişiminde farklı yönlere çekildiklerini hissettiklerinde rol çatışmaları yaşarlar. Rol çatışmaları hem kısa vadeli hem de uzun vadeli olabilir ve ayrıca bağlamsal deneyimlerle bağlantılı olabilir (81). İki tür rol çatışması vardır:

Rol içi çatışmalar ve Roller arasındaki çatışmalar, talep iş yeri gibi hayatın tek bir alanında olduğunda ortaya çıkar. Örneğin, iki yönetici bir çalışandan bir görevi tamamlamasını isteyebilir ve ikisi aynı anda tamamlanamaz (82).

Roller arası çatışmalar: Bireyler arasındaki çatışma, amaç ve değerlerindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Aynı kişi içindeki farklı rollerden çelişkili beklentileri ifade eder. Roller arası çatışmalar, iş sorumlulukları aile yükümlülükleri ile çatıştığında ortaya çıkan işten aile çatışmaları ve aile sorumlulukları iş sorumlulukları ile çatıştığında ortaya çıkan aileden işe çatışmalardır (82).

2.7. Spor ve Cinsiyet Rolü İlişkisi

2.7.1.İdeolojik ve Yapısal Sorunlar

Çoğu kültürde baskın spor türleri, çoğu erkeğin avantajına ve çoğu kadının aleyhine olacak şekilde oynanır ve düzenlenir (83). İnsanlar spora katıldıklarında, genellikle kadınların "doğal olarak" erkeklerden daha aşağı olduğu sonucuna götüren bir tür "sağduyu" öğrenirler (84). Örneğin, bugün bile bazı insanların, bir kişinin topu doğru atmadığı halde “kız gibi fırlattığını” söyleme eğilimi, bu kadının aşağılığı fikrinin, toplumsal cinsiyet hakkındaki düşünce biçimimizde inşa edildiğini gösterir. Bu toplumsal cinsiyet mantığı, erkeği ve erkeği açıkça ayrıcalıklı kılar ve onlara hem spor içinde hem de spor dışında kız ve kadın gücü verir.

Pek çok spor dalında kullanılan toplumsal cinsiyet mantığının bir başka yönü de, kadın ve erkeğin doğal olarak farklı olduğu ve iş çocuk doğurmak ve büyütme dışında kadınların doğal özelliklerinin kadınların doğal özelliklerinden daha üstün olduğudur. Uzun yıllar bu “mantık” kadınların spordan dışlanmasına neden oldu. Erkek doktorlar kadınlara spor yapmaları halinde rahimlerine ve göğüslerine zarar vereceklerini ve çocuk sahibi olma yeteneklerini tehlikeye atacak başka fiziksel sorunlar yaşayacaklarını söylediler. Bugünün üniversite öğrencileri bu mitlere gülebiliyor çünkü onları çürütmek için gereken bilgiler yaygın olarak mevcut. Bu kadınlar için spor ve kadın fizyolojisi hakkındaki mitler onları spordan uzak tutmuştur (85).

Erkeklerin ve kadınların "doğal olarak" farklı olduğu fikri, kadınların bazı sporlardan veya tüm sporlardan dışlanmasını haklı çıkarmak için uzun yıllardır kullanılmaktadır. Pek çok insan, kadınların asla erkeklerin başarılarına eşit ya da geçemeyeceğine göre, kadınların dahil olmasına izin vermek için hiçbir neden olmadığını düşünüyor. Ne de olsa spor, öncelikle rekorlar kırmak ve başkalarına hükmetmekle ilgili olsaydı, kadınlar güç ve performans sporlarında her zaman ikinci sınıf olurdu (86). Ne yazık ki, cinsiyet ve spor hakkında bu şekilde düşünme biçimi hala vardır. Pek çok insan performans farklılıkları açısından kadınları ve erkekleri karşılaştırmaya devam ediyor ve ardından erkeklerin kadınlardan fiziksel olarak üstün olduğu için farklılıkların asla ortadan kalkmayacağını söylemeye devam ediyor. Elbette bu insanların çoğu, eğer spor erkekler yerine kadınların değer ve deneyimleriyle şekillenseydi, sporcuların ne tür fiziksel becerilere ihtiyaç duyacağını asla merak etmezler (87).

Pek çok sporun altında yatan toplumsal cinsiyet mantığının teşvik ettiği bir başka inançta, erkeklerin doğal olarak güçlü ve saldırgan, kadınların ise doğal olarak zayıf ve pasif olduğudur (88). Gördüğü üzere, bu inanç kadınları spor söz konusu olduğunda açıkça dezavantajlı hale getirmiştir. Dünya çapında milyarlarca kadın, çok sert olduğu düşünülen bazı sporları yapmalarına izin vermeyen erkeklerdir. Son elli yıldır bu sonuç, kadınlar için profesyonel sporların gelişimini engellemiş veya yavaşlatmıştır.

Bu cinsiyetçi anlayış biçimlerini yıkmak uzun yıllar almıştır. Ancak, özellikle kadınlar arasında eğitime erişimin kısıtlı olduğu pek çok yoksul ülkede halen varlığını sürdürmektedir. Ve eğitime erişimin yaygın olduğu post-endüstriyel toplumlarda hala daha incelikli biçimlerde var oluyolar. Örneğin, jimnastik ve artistik patinajın, toplumsal cinsiyet mantığının eski biçimlerinin sorgulandığı birçok ülkede neden bu kadar popüler olduğunu düşündürücüdür (89).

Dünyadaki birçok toplumda baskın spor formlarına eleştirel bir bakış attığımızda, bunların genellikle erkeksi, gücü ve sağlamlığı vurgulayan ifadeleri görürüz. Bu toplumdaki erkeklik hakkındaki baskın fikirlerle ilişkilendirilen nitelikler (90).

Bir başka ilginç konu ise genellikle kamu parasıyla inşa edilen spor tesisleri, erkeklerin çıkarlarına hizmet eder ve erkekler bunlardan, kadınların yararlanmaması kamu yararı açısından problemler doğurmaktadır. Sporla ilişkilendirilen imgeler, saldırganlığa, fiziksel güce ve başkalarını sindirme ve onlara hükmetme yeteneğine dayalı erkeklik imgeleridir; insanları hükmetme yeteneklerine göre kaygısını vurgularlar. Bu şekilde bir spor, erkeklerin çıkarlarını kadınların çıkarlarından üstün tutan ideolojileri (toplumsal hayatın yorumlarını) pekiştirme ve sürdürme eğilimindedir.

2.7.2. Sporda Erkeklik Tanımları

Baskın spor formları, erkekliğin saldırganlığı ve başkalarını geçme veya onlardan daha iyi performans gösterme arzusunu içerdiği fikrini normalleştiriyor. Aslında, bazı insanlar erkeklerin spordaki davranışlarını biyolojik doğayla ilişkilendirir ve geleneksel erkeklik tanımlarının "doğal" olduğu sonucuna varmıştır. Sporda güçlü ve saldırgan erkekler aslanlaştırılır ve kahramanlaştırılırken, zayıf veya pasif erkekler marjinalleştirilir ve iğdiş edilir (Sharique 2021). Erkekler bu ideolojiyi kendi hayatlarına uygularken, erkekliği kendilerinin ve başkalarının güvenliğini tehlikeye atan şeyler olarak görme eğilimindedirler.

Erkeklerin şiddet içeren ve yıkıcı davranışlarının ürkütücü sicili, kesinlikle ek ve alternatif erkeklik tanımları geliştirmeye ihtiyaç olduğunu ve “erkeklerin erkek olacağı” fikrinin dünya çapında birçok toplumda ciddi problem davranışlarla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. (92). Bununla birlikte, günümüz toplumunda sporun baskın biçimleri, insanların toplumsal cinsiyet ideolojisi hakkında soru sorma ihtiyacının farkında olmalarını engelliyor gibi görünüyor.

2.7.3. Sporda Kadınlığın Tanımları

Birçok kadın sporcunun deneyimleri de kadınlık için ek tanımların geliştirilmesi gerektiğini gösteriyor. Baskın kadınlık tanımlarına alternatifler yaygın olarak kabul edilene kadar, kadınlar spor yapmayla ilgili sorunlarla karşılaşmaya devam edecek. Bu problemler çok farklı şekillerde olabilir. Örneğin, bazı kızlar, oyun etkinliklerinde ve sporda sosyal olarak bağımsız ve fiziksel olarak aktif olmaları konusunda erkeklerden aynı türden ödül veya teşviki almıyor (93). Bu, özellikle erkekler ve kadınların çok farklı davranıldığı toplumsal düzeninde kaynaklanmaktadır. Bebekken kızlara erkeklerden daha nazik ve koruyucu davranılır. Erkek çocuklar daha sık havaya fırlatılıyor, onlara aktif oyun ve motor becerilerin kullanılmasını gerektiren daha fazla oyuncak veriliyor ve ebeveynleri tarafından "dikkat" edilmeden ve kısıtlanmadan önce fiziksel çevrelerini daha fazla keşfetmelerine izin veriliyor (94). Kızlar yürümeye başlamadan önce bile daha yakından izlenir. Bu “koruyuculuk” ve kısıtlama örüntüsü çocukluk boyunca devam eder ve kızların spor faaliyetlerine katılımını sınırlar (93).

Çoğu avrupa ülkesinde aileler, genç kızlar spor yapmaktan caydırılmamaktadır, ancak en az 3 açıdan erkeklerden farklı muamele görebilmektedir.

1. Kızların, fiziksel aktivitelerin ve spordaki başarıların hayatlarında benzersiz bir şekilde önemli ödül kaynakları olabileceğini veya olması gerektiğini öğrenme olasılığı daha düşüktür.
2. Babalar, kızlarıyla erkek çocuklarına kıyasla çok daha az ortak fiziksel egzersiz ve faaliyetlerde vakit geçiriyor.
3. Kızların oyun zamanlarının ebeveynleri tarafından düzenlenmesi ve kontrol edilmesi daha olasıdır.

Bu "şartlı izin", kızlarının güvenliğine ilişkin ebeveyn korkularıyla haklı gösterilse bile, kadınlığın baskın tanımının bir sonucudur; fiziksel becerileri içeren karmaşık rekabetçi oyunları oynama veya organize etme fırsatlarını ve motivasyonunu alt üst edebilir. Bu tür oyunlar evin dışına çıkmayı, aile bahçesinden ayrılmayı, büyük gruplarla (ebeveynlerin tanımadığı bazı çocuklar dahil) oynamayı, kirlenmeyi, ara sıra tartışma ve kavga etmeyi, sert oynamayı ve bazen incinmeyi gerektirir. Ayrıca, sokağa çıkma kuralları erkek ve kadınları içinde farklı uygulanış biçimlerin bulunmaktadır (93).

Kızların erkeklerin oynadığından farklı türde oyunlar oynamaya başlamaları şaşırtıcı değildir. Kızların Erkek aktivitelerini oynamasını sınırlayan fazlaca ebeveyn kısıtlaması yoktur. Bu, birçoğunun spor becerilerinin geliştirilmesinde kızların ötesine geçmesini sağlayan şeylerden biridir. Babalar, kızlarına "babalarının küçük kızları" muamelesi yaparak bu "kadınlık kısıtlamalarını" pekiştirirler. Bu koruyuculuk iyi niyetlidir, ancak genellikle kızların oyun aktivitelerini kısıtlar ve kızların dikkatini babalarının ihtiyaçlarını karşılamaya odaklar, bu da sosyal bağımsızlığın gelişimini engelleyen bir yönelimdir. Anneler, kızlarına "Annenin küçük yardımcıları" gibi davranarak bu kadınlık kısıtlamalarını pekiştirirler (95). Tabii ki kızlar (ve erkekler) ebeveynlerini desteklemeli ve onlara yardım etmelidir. Ancak kızlar, ebeveynlerinden herhangi biriyle bakıcılık ve yetiştirme rollerine ve aşırı bağımlı ilişkilere kilitlendiklerinde, nadiren fiziksel faaliyetlerde ve sporda yeterlilik geliştirme fırsatlarına sahip olurlar. Kadınlığın alternatif tanımları, ebeveynleri ve diğerlerini, geleneksel kadınlık kısıtlamaları nedeniyle şu anda var olan sorunlara karşı uyacaktır.

Sporda ve genel olarak toplumda toplumsal cinsiyet mantığı, doğası gereği sabit değildir. Bunun yerine, sosyal etkileşim yoluyla inşa edilir, sorgulanır, gözden geçirilir ve hatta dramatik şekillerde değiştirilir (96).

Erkeklik ve kadınlık, geleneksel olarak 'erkil' oyunlar olarak kabul edilen oyunları oynayan kadınlar hakkında ilgili bazı araştırmalar da belirtildiği üzere 1970'lerin sonlarına kadar, rekabetçi kadın vücut geliştirme diye bir şey yoktu. Çünkü kadınlık, toplumsal kabulün sınırlarını zorlayan ve kadın bedeni söz konusu olduğunda neyin "doğal" olduğu konusunda soru işaretleri uyandıran, egemen tanımlarla tamamen çeliştiği içindir (96). Yakın geçmişte birçok insan, kadın vücut geliştiricileri asi veya sapkın, doğanın ucubeleri olarak görüldü. Çünkü Batı kültürlerindeki çoğu insan cinsiyeti, tüm insanları iki ayrı ve birbirini dışlayan kategoriye ayıran erkek ve kadın farklılıklar açısından görüyordu: Bu sınıflandırma sistemine göre kadın "zayıf cinsiyet" olarak tanımlanır ve kadınlık yumuşak, minyon,

duygusal ve korunmaya muhtaç olmakla ilişkilendirilir. Aslında, geçen yüzyılda kadın güzelliğinin baskın standardı, kırılğanlık ve zayıflık ile ilişkilendirilmiştir. Erkek ise daha güçlü olarak tanımlanmakta ve erkeklik sert, güçlü, rasyonel ve kadının savunucusu olmakla ilişkilendirilmektedir. Aslında, erkeksi çekicilik geleneksel olarak yenilmezlik ve güçle ilişkilendirilmiştir (95).

Kadın vücut geliştiriciler bu toplumsal cinsiyet mantığına meydan okudular ve bu süreçte birçok insanın dünyanın nasıl çalıştığına dair fikirlerini tehdit ettiler. Baskın cinsiyet ideolojisine göre, kadın vücut geliştiriciler "çok kaslı" oldukları için kadınsı değiller ve vücutları yumuşak ve savunmasız olmadığı için çirkinlerdir. Ancak bu ideolojiyi herkes kabul etmiyor. Kadınlığın alternatif tanımlarını arayanlar için kadınların vücut geliştirmesi, bazılarının heyecan verici bulduğu yeni imajlar sağladı. Geleneksel "kadın kırılğanlığı" kavramlarına meydan okuma ve cinsiyet farklılığının biyolojisi hakkında sorular sorma fikrini seviyorlar. Kadınların vücut geliştirmesi, sertlik ve gücün sadece erkeklerin özelliği olmadığını göstererek bu süreci teşvik etmiştir (97).

Diğer spor dallarındaki kadın atletler gibi kadın vücut geliştiriciler de "cinsiyet bükücüler" diyebileceğimiz türden olmalarına rağmen, kadınlığın baskın tanımlarının kısıtlamalarından tamamen kaçamazlar. İlk kadın vücut geliştiriciler, kas yapımında çok iyi olmamaya dikkat ettiler. Dikkatlice koreografiye tabi tutulan zarif hareketlerle sergilenen tonlu, simetrik bir vücudu vurguladılar. Amaçları, bir şekilde yarışma jürisinin belirlediği kadınlık sınırları içinde kalmaktı. Ancak bu, sorunlara yol açtı çünkü kadınlık tanımları hiçbir zaman bir kez ve sonsuza kadar belirlenmedi. Tanımlar sürekli değişiyor ve bu, hakimlerin neyin "çok kaslı" olduğunu veya "kadınsı" görünmek için ne kadar vücut simetrisine ihtiyaç duyulduğunu mümkün kılıyor (96).

2.8. Sporda Cinsiyetçi Yaklaşım

"Kız gibi fırlatmak" veya "erkek gibi oynamak", insanların toplumsal cinsiyet ve spordan bahsedebilecekleri pek çok yoldan sadece ikisidir. Erkil olarak kabul edilen fiziksel ve psikolojik nitelikler her zaman baskın spor kültürünün bir parçası olmuştur ve bu nedenle erkekler ve spor arasındaki bağ kültürel olarak şekillenen ve tarihsel güçlerin yansıması yerine sıklıkla doğallaştırılır ve kaçınılmaz olarak görülür (98). Spora bir erkek alanı olduğu inancı, sporcu ve antrenör olarak yerlerini almak isteyen kadınlar için zorluklar yaratmaya devam etmektedir. Bazı kadınlar için, sporcu ve antrenör olarak sahaya çıkma

istekleri, cinsiyetlerinin ırk, sınıf, cinsellik, etnik köken ve din ile kesişme biçimine dayalı ayrımcılık nedeniyle daha da karmaşık hale geliyor (99,).

Toplumsal cinsiyet ve spor tartışmaları genellikle kadınların ve kızların karşılaştığı zorluklara odaklansa da, hem Avrupa da ve dünya çapında artan fırsatlar, toplumsal cinsiyet ve spora ilişkin değişen anlayışları göstermeye devam ediyor. Spora katılan kız çocukları ve kadınlar için olumlu sonuçlar, kızların ve kadınların fiziksel yetenekleri ve kapasiteleri hakkında köklü kültürel inançları sorgulamaya yardımcı olabilir. Feminist spor akademisyenleri, başarılı sporcuların yalnızca kaslı, cesur ve fiziksel olarak yetkin (erkeksi nitelikler) değil, aynı zamanda esnek, zarif ve işbirlikçi (kadınsı' nitelikler) olanlar olduğuna işaret etmektedir (100).

Spor, erkeklik ve kadınlığın sosyal yapılarının kilit rol oynadığı sosyal ve kültürel bir süreçtir: Spor geleneksel olarak «erkeklik» ile ilişkilendirilir. Birçok toplumda kadınların spor yapması uygun görülmemekte ve spor yapan kadın “erkeksi” olarak algılanabilmektedir. Tersine, spor yapmayan veya sporda yetenekli olmayan erkekler de “erkeksi olmayan” olarak etiketlenebilir (101). Yine de, tek bir erkeklik veya kadınlık olmadığı açıktır ve spor, erkeklik ve kadınlığın baskın kabullerinde yeniden teyit edilmek yerine yeniden müzakere edildiği bir alan sağlayabilir

Spor pratiği, genellikle erkekler ve kadınlar tarafından farklı şekilde yaşanan “iş” ve “boş zaman” ile ilgili bir dizi varsayımla ilişkilidir. Hastalara ve yaşlılara bakmak, çocukları büyütme ve evdeki diğer işler - hala ağırlıklı olarak kadınlar ve kızlar tarafından yürütülen "üreme" faaliyetleri - genellikle sosyal ve ekonomik olarak "iş" olarak kabul edilmemektedir. Ev dışında gerçekleştirilen ve "iş" olarak kabul edilen "üretken" faaliyetler boş zaman için "çalışmadan" izin alma hakkını beraberinde getirir (102).

Bazı toplumlar, özellikle el emeği ile uğraşan işgücünün fiziksel sağlığına katkıda bulunduğu için spora «üretken» değer verir. En azından bazı pazarlarda artan sayıda kadının işgücünü oluşturmasına rağmen, spor erkekler tarafından yapıldığında değer görebilir ve kadınlar tarafından yapıldığında zaman kaybı olarak görülebilir.

Kadınlar ve erkekler farklı türde fiziksel aktivite yapma eğilimindedirler ve spora karşı tutumları çok farklı olabilir. Pek çok sporun rekabete dayalı boyutları bazıları için oyunun merkezinde yer alırken, bazıları için spor sadece bir araya gelmek için bir fırsat olabilir. Belirli bir “kültüre”, “etnik” gruba, sosyo-ekonomik sınıfa veya kasta ait olarak tanımlanmak

ve kendini tanımlamak da kişinin sporla uğraşmasında rol oynar. Kadınlar ve nihayetinde erkekler de spora katılımda bir takım pratik engellerle karşılaşabilir (103):

Genel olarak güvenli ve uygun spor tesisleri, beceri, kaynak ve teknik destek eksikliğine ek olarak, kadınlar zaman eksikliği, çocuk bakım tesislerinin eksikliği gibi ek fiziksel kısıtlamalarla karşı karşıya kalabilir.

Kadınlar özellikle fiziksel ve/veya sözlü cinsel tacize ve örneğin spor programlarına katılımla ilgili diğer tehlikelere maruz kalabilirler (104).

Kadın koçlar veya «liderler» de dahil olmak üzere kadın rol model eksikliği vardır. Kadınlar, spor kurumlarının karar alma organlarında yeterince temsil edilmiyor.

2.8.1. Sporda Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kalkınmanın temel bir hedefidir ve temel ve evrensel olarak tanınan medeni, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal haklara aittir. Cinsiyet Eşitliği Politikalarının amacı, tüm sporda cinsiyet eşitliğine müdahalelerinin kadın ve erkeklerin haklarını eşit şekilde kullanma ve kalkınmanın faydalarına eşit erişim ve kontrol elde etme fırsatlarını artırmasını sağlamaktır (105).

Dünya çapında, kadınların spor faaliyetlerine erkeklerden daha az katıldığı görülmektedir. Spor, zihinsel ve fiziksel refahı artırabilir ve araştırmalar, yaşamın ilerleyen dönemlerinde kronik hastalık riskini azalttığını göstermiştir. Bu nedenle erkekler için olduğu kadar kızlar için de spor teşvik edilmelidir. Kadınlar ayrıca spor kurumlarının karar alma organlarında yeterince temsil edilmemektedir (106). Kadınların katılımının artması yönetici, antrenör ve görevlilerden oluşan yetenek havuzunu çeşitlendirecektir. Sporla ilgili geliştirme projeleri, hedef nüfus ve topluluklardaki tüm gruplara ulaşmada daha etkili olacaktır.

Spor faaliyetlerine ve kurumlarına katılım açısından toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmanın yanı sıra, sporun daha geniş toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerini teşvik etmesine yardımcı olabileceği yollar da vardır. Spor, kadınlara ve kız çocuklarına bir araya gelebilecekleri, birlikte yeni beceriler geliştirebilecekleri, başkalarından destek alabilecekleri ve ifade ve hareket özgürlüğünün tadını çıkarabilecekleri kamusal alanlara erişim sağlayabilir. Kadınların güçlenmesi için gerekli olan eğitim, iletişim, müzakere becerileri ve liderliği geliştirebilir. Spor, kızların ve kadınların bedenleri üzerinde sahiplik duygusunu geliştirebilir (107),

Özgüvenleri artar ve cinsel aktiviteleri de dahil olmak üzere yaşamları hakkında seçimler yapmalarını daha iyi sağlar. Yoksunluk ve eşitsizlik durumlarında, kişinin kendi bedeni üzerindeki böyle bir sahiplik duygusu çok daha önemlidir. Ayrıca spor, kız çocuklarını ve kadınları üreme sağlığı ve diğer sağlık sorunları hakkında bilgilendirmek için bir kanal sağlayabilir.(108).

Kızların ve kadınların fiziksel aktivitelere ve spora erişiminin gözden geçirilmesi, hem spor yapanları hem de yapmayanları hesaba katmak ve meseleye cinsiyetler arasındaki ve aynı cinsiyet içinde sadece katılım ve motivasyonu değil, aynı zamanda erişimin önündeki engelleri de incelemek, kızların ve kadınların Avrupa'nın çeşitli spor ortamlarına katılımlarının teşhisi için temel sağlayacaktır.

Cinsiyet farklılıkları, toplumlarının “sportifliğini” ölçmek için kullanılan sporun tanımına göre değişir. Erkeklerden önemli ölçüde daha az sayıda kadın boş zaman aktiviteleri arasında spora yer almaktadır. 2010 yılı Eurobarometer araştırmasına göre, erkeklerin %43'ü haftada en az bir kez spor yaptığını söylerken, kadınların yalnızca %37'si spor yapıyor. Bir ülkeden diğerine önemli farklılıklar olsa da, bu sonuçlar ulusal düzeyde doğrulanmıştır. Örneğin, İtalya'da erkeklerin %36,9'u, kadınların %23,9'una kıyasla az ya da çok düzenli olarak bir spora katılmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde spor yapmayanların oranı özellikle ilginç bir istatistik: erkeklerin %61'ine kıyasla kadınların %78'i spor yapmamaktadır. (109).

Geniş anlamda fiziksel egzersiz söz konusu olduğunda (bisiklet, yürüyüş, dans ve diğer gayri resmi fiziksel eğlence dahil) katılım oranları önemli ölçüde farklıdır. Avrupa vatandaşlarının büyük bir çoğunluğu haftada en az bir kez bir tür fiziksel aktivite yaptıklarını söyler. Fransa'da, kadınlar artık bir fiziksel aktivite veya spor yapanların %48'ini oluşturuyor, bu rakam neredeyse nüfus içindeki paylarıyla orantılıdır. Avrupa'nın en yüksek spor aktivitelerinden birine sahip olan Danimarka'da, kadınların çoğunluğu da dahil olmak üzere, sakinlerin %80'i fiziksel olarak aktif olduklarını belirtilmektedir. Bununla birlikte, fiziksel egzersiz söz konusu olduğunda erkekler ve kadınlar arasındaki farkın yaşa göre değiştiğini vurgulamak gerekir. Genel olarak, gençler en çok fiziksel veya sportif faaliyetlerle uğraşırken, cinsiyetler arasındaki farkın en fazla olduğu yaş kategorileri bu yaş kategorileridir. (109).

Danimarka'da da benzer eşitsizlikler kaydedilmiştir. 16-20 yaş arası erkek çocukların %23'ü yarışmalı sporlara, %39'u diğer fiziksel rekreasyonlara katılırken, bu oranlar kızlar için

sırasıyla %12 ve %29'dur. Bu nedenle Avrupa'da erkekler kızlardan çok daha sık spor yapmaktadır. (109).

Avrupa ülkelerinde kadınların bir spor veya fiziksel aktivite yapmak için öne sürdükleri nedenler geniş ölçüde yakınsaktır ancak bir dereceye kadar erkeklerinkinden ayırt edilebilir. AB vatandaşlarının çoğu sağlıkları için egzersiz yapıyor ancak kadınların bu konuya erkeklerden daha fazla önem verdiği görülüyor. AB'deki erkekler için, fiziksel aktivite için ana motivasyon genellikle üstünlük sağlama, kendilerini başkalarıyla rekabet etme veya heyecan yaşama arzusudur. Kadınlar daha çok formda kalmak, fiziksel görünümünü iyileştirmek, kilolarını kontrol etmek ve sağlıklarını korumakla ilgileniyorlar. Bu açıdan kadınlar ve kız çocukları arasında büyük farklar yoktur. İsviçre'de gençler arasında sporun sosyal önemi üzerine yapılan bir araştırma, kızların özellikle sağlık ve takım çalışmasının erdemlerini takdir ettiğini gösteriyor. Onlara göre spor, sosyal bağları ve birlikteliği güçlendirmenin bir yolu ve görünüşlerini kontrol etmenin ve aşırı gelişmiş kasları olmayan ince bir vücudun ideal vücut imajına yaklaşmanın etkili bir yoludur (110). Bu cinsel olarak farklı motivasyonların, insanların spor yapma biçimleri üzerinde doğrudan etkileri vardır. Erkekler ve özellikle erkek çocuklar, rekabete dayalı sporlarda kadın meslektaşlarına göre daha sık yer almaktadır. Birleşik Krallık'ta, 16 ile 34 yaş arasındaki kadın sporcuların yalnızca %12,5'i, erkeklerin ise %30'u organize yarışmalarda yarışıyor. Bu oran her iki cinsiyet için de spor kariyeri boyunca giderek azalmaktadır (109).

2.8.2. Cinsiyete Göre Farklaştırılmış Spor Uygulamaları

Motivasyonun yanı sıra, kadınlar ve erkekler arasındaki en belirgin ve kalıcı farklılıklardan biri de seçtikleri spor türüdür. Tüm yasaklayıcı kurallar kaldırılmış olmasına ve teorik olarak tüm spor disiplinleri tüm kadınlara ve erkeklere açık olmasına rağmen, etkinliklerin cinsiyete göre bölünmesi bugün hala geçerlidir (111).

Kadınlar özellikle fiziksel ifadeye (dans, jimnastik ve buz pateni) büyük önem verilen sporlara ilgi gösterirken, erkekler hala çok büyük bir çoğunlukta yakın dövüş sporlarında, geniş sahalarda oynanan takım sporlarında (futbol, ragbi, motor sporları, ekstrem sporlar ve dayanıklılık sporları) bulunmaktadır. Bu model birçok Avrupa ülkesinde tekrarlanmaktadır (112). Örneğin Türkiye'de kadınlar için en popüler boş zaman aktiviteleri aerobik, yürüyüş ve özel ekipman (egzersiz bisikletleri, koşu bantları ve kas tonusunu artıran aparatlar) kullanan fitness aktiviteleridir (13). Bu sonuçlar, katılımcıların yaşı dikkate alındığında biraz farklılık göstermektedir. Erkekler gibi, kızlar da büyüklerinden biraz daha geniş bir spor

aktiviteleri yelpazesine sahip görünmektedir. Bununla birlikte, bazı kız çocukları ve kadınlar bu cinsiyete dayalı kategorilerin sınırlarını aşarak halter, futbol, motor yarışı ve yapılandırılmış ortamlarda ve hatta yarışmada tırmanış yapıyor. Bu sporcu kadınlar (özgürleşmiş veya modern kadınlar olarak) yeni kültürel modellerin çığır açanları olarak görülebilirler, ancak aynı zamanda cinsel kimlikleri şüpheli görülen "erkek fatma" olarak kategorize edilme riskini de taşırlar, çünkü bu tür uygulamalar kendiliğinden oluşan kategorilerle eşitlenmez. Bir kadına neyin yakışacağına erkekler ve kadınlar karar verir (90).

Fiziksel aktiviteler veya spor farklı ortamlarda yapılabilir: okulda, zorunlu bir aktivite veya bir seçenek olarak; gönüllü bir spor kulübünde; ticari olarak işletilen bir spor tesisinde; veya kendi kendini organize eden bir aktivite olarak (kamusal alanda veya evde). Bu farklı örgütlenme biçimleri, katılımcıların yaş ve cinsiyetlerine göre değişen bir dizi fiili düzenlemeyi kapsar.

2.8.2.1. Spor Kulüpleri

Bir kulüpte spor yapmak, kadınlar arasında, özellikle kadınlar arasında pek popüler bir yaklaşım gibi görünmüyor. İsviçre'de kadınlardan çok daha fazla erkek kulüp üyesidir (%18,9'a kıyasla %30,6). Kızların üye olma olasılıkları genellikle büyüklerinden daha fazladır, ancak erkeklerin üyelik oranlarına ulaşamazlar (14 yaşında, erkekler için %68 ve kızlar için %54). Ancak, bu rakamlar ülkeden ülkeye önemli ölçüde değişmektedir. Spor kulüplerinin önemli bir kurum olarak görüldüğü Danimarka'da kadınların %37'si, erkeklerin %46'sı ve 10-12 yaş arası çocukların %84'ü kulüp üyesidir (109).

2.8.2.2. Ticari Spor Tesisleri

Kadınlar, ticari olarak işletilen tesislerde ve özellikle spor salonlarında spor için büyük bir istek gösteriyorlar. İtalya'da yapılan bir araştırma, kadınların fitness merkezlerine katılmaya daha meyilli olduğunu ve üyelerinin %61'ini oluşturduğunu gösteriyor. Sunulan hizmetlerin türü, rekabete verilen önemin azalması, kadın müşterilerin artan katılımı ve kadınların çıkarlarına daha uygun faaliyetler (sağlık ve görünümün korunması vb.) dahil olmak üzere bu eğilimin çeşitli nedenleri öne sürülmüştür (114).

2.8.2.3. Okulda Beden Eğitimi

Okulda beden eğitimi, hem erkek hem de kız çocuklarının eğitiminin önemli bir parçasıdır. Fiziksel ve zihinsel gelişimlerini destekler ve toplum yaşamının her alanında ihtiyaç

duyacakları tutumları (kuralları kabul etme, başkalarına saygı ve kendine saygı gibi) öğrenmelerine yardımcı olur. Beden eğitimi aynı zamanda önemli konuları da ele alır. Aynı yaş grubundaki tüm erkek ve kızları kapsadığı için, her zamankinden daha fazla fırsat eşitliği alanı ve sporu demokratikleştirmenin önemli bir aracı olarak görülüyor. Yine de, uygulamada olanlar her zaman bu niyetleri karşılamaz ve hem beden eğitimine erişimde hem de beden eğitiminin uygulanma biçiminde büyük cinsiyet eşitsizlikleri görülebilir.

Genel olarak kızlar konuya erkeklerden daha az ilgi gösterirler. Alman kızların sadece %45'i en sevdikleri ders olduğunu söylüyor (Alman erkeklerin %70'ine kıyasla). Kız ve erkek öğrenciler de beden eğitimi derslerinde farklı tutum ve davranış biçimlerine sahiptir. Avrupa'da yapılan bir araştırma, kızların egzersizlere ve oyunlara daha az yoğun olarak katılma, fiziksel olarak daha zorlayıcı ve rekabetçi durumlardan kaçınma, derslere daha az katılma ve genel olarak konuşursak, beden eğitimi derslerinden erkeklere göre daha sık katılmama eğiliminde olduklarını vurgulamaktadır. (115).

Kızlar ve erkekler, kadınlar ve erkekler spora karşı aynı derecede istekli değiller, aynı faaliyetlerde bulunmuyorlar, aynı ortamlarda spor yapmıyorlar ve aynı motivasyonlara sahip değiller. Diğer bireysel özellikler gibi, cinsiyet de insanların fiziksel aktivitelere veya spora katılımını önemli ölçüde etkilediği düşünülmektedir.

2.8.3. Kadınlar Arasındaki Eşitsizlikler

2.8.3.1. Meslek ve Gelir Düzeyi

Ekonomik hareketsizlik veya düşük gelir, ister gönüllü bir kulüp, ister ticari bir kuruluş veya ilgili kişiler tarafından organize edilmiş olsun, fiziksel veya sportif faaliyetlere erişimi engelleyen faktörlerdir. Fransa'da ekonomik hareketsizlik, kadınlar arasındaki eşitsizliklerin özel bir kaynağıdır. Fransız kadınlarının ortalama %22'si herhangi bir fiziksel aktivitede bulunmazken, işsiz kadınlarda bu oran %42'ye çıkıyor. Fiziksel veya sportif bir faaliyette bulunmak meslek kategorilerine göre farklılıklar bulunmaktadır. 2000 yılında, hiç fiziksel aktivite yapmayanlar arasında, tarım işçilerinin %44'ü, kadın işçilerin %27'si, yönetim pozisyonlarındaki mesleklerdeki kadınların yalnızca %4'ü vardı (109).

Spor yapmak kadınların geliri ile birlikte artmaktadır. Birleşik Krallık'ta, yüksek gelire sahip kadınların fiziksel olarak aktif olma olasılığı, düşük gelirli kadınlara göre üç kat daha fazladır. Son olarak, hanehalkı gelirleri genellikle çocukların, özellikle de kız çocuklarının

spor aktivitelerini etkilemektedir. Almanya'da, herhangi bir fiziksel aktivitede bulunmama olasılığı, Almanya'da yaşayan kızlarda dört kat daha fazladır (109).

2.8.3.2. Eğitim Seviyesi

Bir diğer önemli faktör ise eğitim düzeyidir. Fransa'da yapılan araştırmalar, kadınların spora erişimi söz konusu olduğunda, gelir düzeylerinin bile önünde, eğitim düzeyinin en ayırt edici faktör olduğunu göstermektedir. Öğrenim süresi ve ulaşılan düzey arttıkça katılım oranları da artmaktadır. Fransa'daki en küçük kızlar arasında, ebeveynlerin eğitim düzeyi de spor yapıp yapmama ve ne kadar yapmaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bunu yapanların %57'si, ebeveynleri herhangi bir eğitim yeterliliğine sahip olmadığında haftada en az bir kez bunu yaparken, ebeveynleri daha yüksek eğitim yeterliliğine sahip olanların %87'si spor yapmaktadır (116).

2.8.3.3. Etnik ve Kültürel Farklar

Göçmen kökenli kızların ve kadınların spor faaliyetlerine ilişkin çok az nicel ve nitel veriye sahibiz bunun nedene etnik ve kültürel farklılığı olan kadınları sportif aktivitelere katılmayıdır. Genel olarak, göçmen kökenli kadınlar diğer kadınlara göre fiziksel aktivitelere daha az katılmaktadır. Danimarka'da, kadınların %80'inden fazlası fiziksel olarak aktifken, 2000 yılında göçmen kadınların yalnızca %50'si fiziksel aktivitede bulunuyor. Ancak bu sonuçlar, farklı azınlık grupları arasındaki daha ince ayrımları yansıtmamaktadır. İsviçre'de yapılan bir anket, Güney Avrupa ülkeleri, Balkanlar, Türkiye ve Doğu Avrupa'dan gelen kadınların en yüksek fiziksel hareketsizlik seviyelerine sahip olduğunu ortaya koyuyor (117) .

Göçmen kökenli kızlarda bu trendden kaçamıyorlar. Örneğin Almanya'da, sadece %21'i bir kulüple fiziksel aktivite veya spor yaparken, bu rakam 5 ile 11 yaş arasındaki diğer kızlarda %58'dir. Burada etnik kökenin din gibi diğer faktörlerle etkileşime girdiği vurgulanmalıdır. Göçmen kökenli insanlar genellikle dezavantajlı mahallelerde yaşıyor, ortalama eğitim düzeyi düşük, işsiz kalma riski yüksek ve düşük gelire sahiptirler. Bu birleşik engeller, fiziksel aktivitelere ve spora katılmak isteyen kızların ve kadınların önüne gerçek engeller koymaktadır. Bununla birlikte, ulusal ortalamadan çok daha düşük bir katılım düzeyine rağmen, göçmen kökenli kız çocukları ve kadınlar spora özel bir ilgi eksikliği göstermemektedir. İngiliz, Norveçli ve Belçikalı araştırmalar, etnik azınlıklara mensup kadınların büyük bir bölümünün, imkanları olsa spor faaliyetlerine katılmaya istekli

olacağını gösteriyor. Bu, fiziksel aktivitelere erişimdeki eşitsizliklerin organize edilme biçimleriyle bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. (118).

Bu konudaki bilgiler çeşitli ve biraz az olsa da, Avrupa'da fiziksel ve sportif faaliyetlerin artması tüm kadınlara fayda sağlamış gibi görünmüyor. Meslek, eğitim düzeyi, gelir ve etnik ve kültürel özellikler, kız çocukları ve kadınlar arasında özellikle belirgin eşitsizliklere katkıda bulunan faktörlerdir. Bir spora başlama olasılığını, seçilen sporun türünü, etkinliğin düzenini ve amacını belirlemek için bu faktörler erkeklerden daha fazla bir araya gelir.

2.9. Spora Katılımın Önündeki Başlıca Engeller

Sporun yapıldığı koşulların ve kadınların tutumlarını ve fiziksel veya sportif bir aktiviteye katılıp katılmama kararlarını haklı çıkarmak için öne sürdükleri nedenlerin incelenmesi, diğer olası engelleri belirlemenin özellikle yararlı bir yoldur. Her şeyden önce, yaygın olarak kabul edilen görüşün aksine, ne sporun maliyeti (abonelikler, kitler, ekipman) ne de spor tesislerinin uzaklığı Avrupa'da spora katılımın önündeki en büyük engel gibi görünmemektedir (119).

2.9.1. Spora Katılımın Önündeki Yapısal Engeller

2.9.1.1. Sunulan Sınırlı Sayıda Spor Branşı

Bazı Avrupa ülkelerinde sunulan sporlara bakarsak, kadınların ve kız çocuklarının özel gereksinimlerinin çok az dikkate alındığı açıktır. Örneğin spor kulüpleri çoğunlukla performansı artırmaya ve kendini mükemmelleştirmeye önem veren geleneksel sporlar sunar. Ayrıca, kız çocuklarına ve kadınlara hitap etmek için ayarlamalar gerektiğinden (tesisler, denetim, öğretim yöntemleri, donanım ve ekipman vb. açısından), bazı spor organizatörleri, kadınların hedef kitleleri olmadığı gerekçesiyle reddediyor (120).

Danimarka'da beden eğitimine dar bir açıdan bakılmaktadır. Çocukların farklı aktivite türlerini denemeleri gerekirken, müfredatın %70'i top oyunlarına, sadece %10'u dans ve jimnastiğe verilir. Çoğu durumda, öğrenciler aynı zamanda teknik ve taktiksel yeteneklerine göre değerlendirilir (115).

Kendi kendine spor yapmak için tasarlanmış açık spor tesisleri kız ve erkek çocuklar için aynı fırsatları sunmuyor gibi görünmektedir. Özellikle dezavantajlı kentsel mahallelerde inşa edilen yerel spor tesisleri (takım sporları alanları ve kayak parkları gibi) neredeyse sadece

erkekler tarafından kullanılmaktadır. Kadın veya karma cinsiyet katılımını teşvik etme niyetinde görünmüyorlar.

Bu koşullar altında, spor kulüpleri veya okullar tarafından sunulan veya bireyler tarafından organize edilen çeşitli fiziksel egzersiz sağlama sistemlerinin kadın sporu üzerinde istenmeyen olumsuz etkileri olabilir. Kadınların ve kız çocuklarının zevklerini ve isteklerini göz ardı ederek, istemeden de olsa bir tür dışlanmaya yol açabilirler (121).

2.9.1.2. Spor Tesislerinin Erişilebilirliği ve Kalitesi ile İlgili Sorunlar

Genel olarak konuşursak, kızların sporu bırakmasının ana nedeni aktivitenin doğası olsa da, pratik yönlerle de özellikle ilgileniyorlar. Örneğin 12-17 yaş arası Fransız kızlarının %18'i ulaşım imkanı olmadığı için sporu bıraktığını söylüyor. Geç saatlerle birleşen ulaşım eksikliği ve güvenliklerine ilişkin korkuların ortaya çıkması, kızları fiziksel aktivite veya spora katılmaktan önemli ölçüde caydırmaktadır (122).

2.9.1.3. Kızlar ve Kadınlar için Cinsiyete Göre Ayrılmış Zaman Dilimlerinin Olmaması

Müslüman kadınların din ve kültürlerinin kural, değer ve uygulamalarını, özellikle fiziksel aktivite ve spor düzenleme biçimleriyle batılı ülkelerin yaşam tarzıyla bağdaştırmaları özellikle zordur. Cinsiyete göre ayrılmış zaman dilimlerinin olmaması, etnik azınlıklardan birçok kız ve kadın için büyük bir dezavantaj olabilir. Seanslar karışıkça, kendi istekleriyle spor dışında kalmayı seçebilirler veya ebeveynleri tarafından spora katılmaları yasaklanabilir (123).

2.9.1.4. Kadınların Teknik ve İdari Ekiplerde Yeterince Temsil Edilmemesi

Birçok Avrupa ülkesinde, herhangi bir spor organizasyonunda (dernek, federasyon vb.) teknik veya idari sorumluluk sahibi kadınların oranı son derece düşüktür. İsviçre'de kadınlar eğitimcilerin ve yöneticilerin yalnızca %36'sını oluşturuyor. Bu oran spor hiyerarşisinde üst sıralara çıkıldıkça azalarak elit sporlarda %19'a ulaşmaktadır. Bu bağlantı hakkında henüz kesin bir veriye sahip olmamakla birlikte, bu durumun kadın sporunun gelişimini etkilemesi çok muhtemeldir. Bir yandan, kadınların spor yönetim organlarında yeterince temsil edilmemesi, kadınların ve kız çocuklarının spora katılımını artırmak için özel olarak tasarlanmış politikaların uygulanmasına daha az ihtiyaç duyulduğu anlamına gelebilir (124). İkinci olarak, kadın antrenör futbol, basketbol veya rugby gibi organize sporlarla uğraşan

birçok kızın özdeşleştirdiği bir modeli temsil ediyor. Sonuç olarak, eğiticiler arasında erkeklerin fazla temsil edilmesi, kızların bu tür faaliyetlere başlamasını engelleyebilir.

2.9.1.5. Irkçılık ve Ayrımcılığın Belirtileri

Çeşitli spor ortamlarında, göçmen kökenli insanlar dışlanma, ayrımcılık ve hatta ırkçılık için hedef olabilir. Kadınlarla ilgili çok az veri mevcuttur, ancak bu sorunlar göz ardı edilemez. Başta futbol, basketbol ve hentbol maçlarında olmak üzere çeşitli ülkelerde (Avusturya, Belçika, Kıbrıs, İtalya, Polonya, Slovakya, Macaristan ve Romanya) kadınları içeren ırkçılık vakaları meydana geldi. Ancak ayrımcılık sadece rekabetçi sporlarda bulunmaz. Lovell, beden eğitimi öğretmenlerinin, Doğu Avrupa göçmen ailelerinden gelen kız çocukların diğer kızlara göre daha az motive ve becerikli olduğunu düşündükleri için genellikle onlara daha az ilgi gösterdiğini göstermektedir (123). Bu basmakalıp ve ırkçı tutumlar büyük engelleri temsil ediyor. Etnik azınlıkların fiziksel aktivitelere ve spora olan heveslerini ve katılımlarını etkileyebilirler.

2.9.1.6. Ulusal Spor Kurumlarının Kuralları

Batı Avrupa ülkelerinde spor organizasyonunu yöneten bazı kurallar ve standartlar özellikle göçmen kökenli veya Müslüman bir kültürden gelen kızlar ve kadınlar için katılıma engel teşkil edebilir. Birçok ulusal spor federasyonu, ev sahibi ülkenin uyruğuna sahip olmayan kişilerin amatör ve profesyonel müsabakalara erişimini sınırlayan kotalar getirmiştir. Göçmenlik ve vatandaşlığa kabul konusundaki kısıtlayıcı mevzuatla birleştiğinde, bu kotalar yabancı uyrukluların spora, özellikle de rekabetçi spora katılımı ve temsili üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir. Özellikle kadınlar söz konusu olduğunda, çoğu spor müsabakasında başörtüsü takma yasağı ve daha genel giyim kuralları önemli engeller yaratabilir. Türkiye'de başörtüsü yasağı ve rekabetçi ve eğlence sporlarındaki karma cinsiyet ortamları, başlarını örtmeden spor yapmaya istekli olmayan veya izin verilmeyen Müslüman kızların ve kadınların dışlanmasına yol açmaktadır. Kültürel ve dini kimliklerini spor kurumlarının kurallarıyla bağdaştıramıyorlar. Diğer daha örtük kurallar, gönüllü dernekleri yönetir. Göçmen kökenli insanlar, spor için gönüllü örgütlenme modeline uyum sağlayacak araç ve bilgiye sahip olmayabilir. Danimarka'da bu insanlar, ne Danimarka spor geleneklerine ne de spor kulüplerine ve genellikle yazılı olmayan kurallarına aşina olmadıkları için dernekler tarafından yürütülen sporlara dahil olmakta genellikle güçlük çekerler (125). Diğer engeller, çok kültürlülüğü yönetmekte ve etnik azınlıklardan insanları entegre etmekte güçlük çeken spor organizasyonlarından kaynaklanabilir.

2.9.2. Spora Katılımdaki Bireysel Engeller

2.9.2.1. Zamansızlık – Gizli engeller

Spor yapmama tutumlarını öne sürdükleri ilk ve ana sebep, zaman eksikliğidir. Avrupa'da Eurobarometer anketine katılanların %45'i, küçük bir çoğunluğu kadın, fiziksel aktivite veya spor yapacak zaman bulamadıklarından şikayetçidir. Ancak bu yetersiz bir sebeptir. Asıl mesele, kadınların boş zamanlarının olmaması değil, kendilerine istediklerini yapmak için kendilerine ayırdıkları zamandır. Bir fiziksel aktiviteye ya da spora ne kadar zaman ayıracıklarını aslında onların ilgileri ya da ilgisizlikleri belirler.

Fiziksel olarak aktif olmayan kadınların çoğu, bir aktiviteye katılma isteği veya ihtiyacı hissetmezler. Fransa'da sportif aktiviteler katılmayan kadınların %40'ı “başka ilgi alanları olduğunu” ve %36'sı “sporu sevmediklerini” katılmadıklarını belirtmişler. Bu ilgisizlik, kadının görevi olarak görülen aile içi yükümlülükler ve sorumluluklarla yakından bağlantılıdır. Fiziksel aktivitelere veya spora katılmayan kadınlar genellikle aile ve ev işleriyle aşırı derecede meşgul olurlar (116). Çocukların bakımı, evin temizliği ve idaresi kadınların boş zamanlarındaki başlıca faaliyetleri olarak görülmektedir. Bu ailevi sorumluluklar, ev içi görevlerin cinsiyete dayalı dağılımının özellikle belirgin olduğu, işçi sınıfı geçmişinden veya etnik azınlıklardan gelen kadınlar arasında özellikle önemli engellerdir (123).

Aşağı yukarı aynı engeller kızlar arasında da fark edilebilir. Okul ve aile yükümlülükleri ile birleşen spora ilgi eksikliği, kızların fiziksel ve spor faaliyetlerine erişimi üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir.

2.9.2.2. Sosyal Çevre

Arkadaş çevrelerinin genişliği ve sosyal ilişkilerinin kalitesi de kızların ve kadınların spora katılımının önünde engel teşkil edebilmektedir. Genel olarak, gençler arasında bir spora katılma kararında büyük ölçüde arkadaşların etkisi olduğu belirtilmelidir. İngiliz araştırmaları, genç kızların bir fiziksel aktiviteye başlama veya devam etme kararlarında akranlarının kilit bir rol oynadığını açıkça gösteriyor. Katılımcılarla ya da ekip arkadaşlarıyla kurulan olumlu ilişkiler, katılımdan aldıkları zevki artırır, becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur ve özgüvenlerini artırır (122). Tersine, spor camiasında arkadaş eksikliği kadınların, özellikle de etnik azınlıklardan kadınların katılımı üzerinde

özellikle olumsuz bir etkiye sahip gibi görünmektedir. Onları destekleyecek veya mevcut fırsatlar hakkında tavsiye ve bilgi verecek kişisel bağlantıları yoktur (123).

2.9.2.3. Ailelerin Etkisi

Aileler ve özellikle ebeveynler, çocuklarının spora başlamalarında ve devam etmelerinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar mali bağımsızlıktan yoksun oldukları ve ulaşım güçlükleri yaşadıkları için ebeveynler yardım etmek zorundadır. Fransa'da, işçi sınıfı kökenli gençlerin %25'i, kimsenin onları alamayacağı için sporu bıraktıklarını söylüyor. Aynı şekilde, evde bir "spor atmosferi" varsa ve özellikle ebeveynler fiziksel egzersizin faydalarının farkındaysa, bunun kız ve erkek çocukların katılımı üzerinde net yararlı etkileri olabilir. Örneğin, fiziksel olarak aktif olan bir ebeveyne, özellikle de bir anneye sahip olmak, çocukların katılımını önemli ölçüde artırır ve hatta ailenin sosyal koşullarıyla bağlantılı eşitsizlikleri azaltır (109).

2.9.2.3. Ergenlik Sorunları ve Karma Spor Sorunu

Ergenlik döneminde, ergenlik döneminde, fiziksel değişiklikler ve cinsel kimlik arayışı genellikle kızların spora ve daha spesifik olarak okulda beden eğitimi öğrenmelerine engeldir. Kızlar kendilerinden diğer öğrencilerin, özellikle de erkeklerin önünde performans sergilemeleri istendiğinde utanma, çekingenlik ve hatta utanç duyabilirler (126). Ergenlik döneminde cinsiyetlendirilmiş bedenlerin teşhiri, kız çocukları rahatsız edebilir ve öğretmenlerin istediği ölçüde onları işin içine girmekten caydırabilir. Beden eğitimi derslerinin karma mı yoksa ayrı mı olacağı konusu milli eğitim kurumlarında düzenli olarak tartışılmaktadır.

2.9.2.4. Bilgilenme ve İletişim Sorunu

Spor bilgilerinin ve görüntülerinin yetersiz yayılması, kızların ve kadınların fiziksel aktivitelere ve spora erişiminin önündeki bir başka potansiyel engel olabilir. "Sporting Equals" tarafından finanse edilen bir araştırma, spor yapma fırsatları hakkında bilgi eksikliği ile fiziksel hareketsizlik arasında bir bağlantı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Katılımcı olmayanların %59'unun farklı fiziksel egzersiz sağlama sistemlerine nasıl erişeceğini bilmediğini ve %56'sının üyelik prosedürleri konusunda rahat olmadığını gösteriyor. Ancak bu sadece küçük bir engeldir. Spora katılmakla gerçekten ilgileniyorlarsa, hem erkekler hem de kızlar ve kadınlar ve erkekler, kendileri için mevcut olan şeyler hakkında bilgi

arayacaklardır. Mevcut bilgi alma ve iletişim araçları, gerekli bilgilere hızlı erişime izin verecek şekilde yeterince gelişmiş ve çeşitlendirilmiştir (109).

Öte yandan, çeşitli medya organlarında (televizyon, basın, radyo ve internet) kadın sporuna ve kadın sporculara çok az yer verildiği inkar edilemez. Üst düzey kadın sporcuların medyadaki görece “görünmezliği”, kızlara kendilerini özdeşleştirebilecekleri ve onları fiziksel aktivite veya spor yapmaya teşvik edebilecek herhangi bir model vermiyor. Erkeklerin birçok spor "kahramanı" vardır, ancak elit sporda nispeten az sayıda kadın ikon vardır. Değişen statü ve seviyedeki tüm bu bireysel engeller, kızları ve kadınları farklı derecelerde etkileyebilir ve neden fiziksel egzersize başlamadıklarını veya bırakmaya karar verdiklerini açıklamaya yardımcı olabilir.

2.10. Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

2.10.1. Biyolojik Kuram

Biyolojik teorilere göre, kadınlar ve erkekler olarak davranış değişikliklerini, kişiler arası biyolojik ve psikolojik değişikliklere temel olarak açıklar. Bu teoride ilgi alanı doğduğu günden başlayan kadın ve erkek anatomisinde üretilen hormonlar, hassas gelişme zamanlarında hormonlardaki değişiklikler (örneğin, ergenlik) ile fonksiyonel ve yapısal çeşitliliklerdir (127).

Dirim bilimi teorisine göre, davranışsal değişikliklerin önemli bir bölümü kız ve erkek çocuklarda küçük yaşlarda görülmektedir. Değişik durumlar oluşturmadıkları halde bile hem kız hem de erkek çocuk sahibi yetişkinler, değişik bir yaklaşım göstermedikleri halde, kız ve erkek çocuklarının hareket ve ilgi alanlarının farklı yönlerde geliştiğini anlaşılmaktadır. Erkek çocuklar daha çok ateşli silahlarla ve arabalarla alakalı olurken kız çocuklar oyuncak bebekler ve sert olmayan oyuncaklarla alakadar olurlar. Erkek çocuklar güreş, atlama, zıplamaya, güreşme ya da uçak uçurmak benzer taklitler yapmaya meyil gösterirken; kız çocuklar sarılmak, dokunmak, öpmek veya konuşmayı seçmektedir. Erkek çocukları birlikte olunca tüzül bir düzen oluşturma davranışına karşın, kız çocuklarda bu hareketleri belirgin olarak gözlemlenmemektedir (128).

Kadınlar toplumunda bilinçli olarak yapılan rollerin, kadının biyolojik niteliklerinden ortaya çıktığını anlatan doğacı teori, bu kuramın delilleri kadının fiziksel durumundan erkektekinden yetersiz olması ve gebelik gibi niteliklerinin öne çıkarmaktadır. Bu bakımdan incelendiğinde

fiziksel avantaj gerekçesiyle dünya ve doğaya egemenliğiyle öne çıkmıştır. Bu düşünceyle toplumsal bağ ağları oluşturulmakta ve toplum teşkilatlanmaktadır (129).

Gerçekte birey kuşağının devamı, kadınların olumlu ve azimli olarak, direnerek doğaya ayak uydurmaları ve dayanabilmeleri neticesinde oluşmuştur. Yıllar yılı, 17 kadınların kendilerine sistemli olarak ihtiyaçlarını karşılayacak erkekleri koca olarak belirlemesi, en düşünceli azim stratejisi olmuştur. Erkekler ise, bir kadınla birlikte olabilmek için maddi manevi kaynaklarını (yiyecek ve para) ve bireyler içindeki tanın sosyal statülerini yükseltme sorunuyla karşılaşmışlardır. Erkekler, bu durumu oluştururken diğer hemcinsleriyle fiziksel olarak kıyasa rekabete başvurmaktan kurtulamamışlardır. Bu döngü oluşumunun sonucu olarak, değişik ortama uyma sorunlarıyla yüz yüze gelen erkeklerin ve kadınların ruhsal olarak birebir olmaları olası değildir. Yalnız, bu değişiklik erkeklerin veya kadınların karşılıklı olarak üstünlük taşıdıkları manasına da gelmez. Doğaya uygun olarak hareket sürecinde değişik mekanizmalar üretmektedirler. Bu sebeple tekâmül oluşumunun yol oluşturduğu cinsiyet değişiklikleri değiştirilemez ya da denetimi yapılamaz değildir. Bu değişikliklerin oluşumu bütünüyle incelenir ve farklı regülasyonlar yapılırsa değinilen cinsiyet ayrımını ortadan kalktığı (130).

Teoriye göre cinsiyet değişikliğinin dirim bilimsel etmenlere tutunması kaçınılmaz olarak üstünlüğün erkek üzerinde olması manasını taşımıştır. Freud'un "anatomi kaderdir" prensibiyle benzer anlam üstlenen bu düşüncenin kadın haklarının ve fırsatlarının daralması anlamını üstlenme olasılığı oldukça fazladır çünkü biyolojik mecburiyetler sebebiyle iki cinsiyet arasında sosyal olarak eşit yapının imkânsız oluşunu içerir. Eşitsizliğin oluşumunda fiziksel güç gerektiren durumlarda erkeklerin kuvvetli oluşunun kadınların ise daha naif ve kırılğan olması erkeklerin ön plana çıkmasına erkekler için ayrıcalık oluşturacak ve devamında kadın ve erkek arasında farkı oluşturacaktır (131).

2.10.2. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal gücü temsil eden ilkeler Albert Bandura tarafından öğrenme zamanı üzerindeki sosyal gücü oluşturan cinsiyet rollerinin teşekkül izahını kullanılarak yapılan kurama göre eğitimin temel prensipleri davranışın mükafatı ya da cezalandırılması ile cinsiyete orantılı olarak çocuk gözlem yaparak model alarak bu süreci tamamlar. Çoğunlukla erkek çocuklar çevresindeki erkekleri ya da yakınında bulunan babasını kızlar ise annelerini veya yakınlarında bulunan kadınları taklit ederek model oluştururlar (132).

Cinsiyetle ilgili çalışmalar sosyolojide kadın ve cinsiyet rolleri veya her durumda ikisini birlikte inceleyen durumu meydana getirmiştir. Bu durumda cinsiyet, sosyolojinin temele aldığı konular durumundan ikincil bir değere sahip olmuştur. Güncel olarak ise cinsiyet, kültürel değerlendirmelerin ve sosyal olgunun asıl bir ögesi olarak kurumsal bir çerçeveye konumlandırılmıştır (133).

Sosyobiologların duruma bakış açısı kadınlar doğum yapabildikleri ve bebeklerini de sütleriyle doyurabildikleri için alakalı ve bakım eğilimlidir. Erkekler ise kuvvetli, güçlü ve savaşçı olduğu için geçmiş süreçte avcılık yapabilmektedirler. Literatürde araştırılan konular incelendiğinde cinsiyet hormonları saldırganlıkla özdeşleştirilmiştir. Testosteronun hangi tür olursa olsun özellikle saldırganlıkla özdeşmiş olduğu bulunmuştur. Sosyobiologlar, erkeklerin kadınlardan daha agresif olduğunu öne sürmüşlerdir. Değişik kültürlerde benzer kadın-erkek hareketleri olmasına karşın, toplumdaki diğer kültürel çeşitlilik gerekçe gösterilerek sosyobiolojik teori eleştirilmiştir (134).

2.10.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg tarafından oluşturulan zihinsel gelişim teorisine göre bireyler çocukluk zamanından itibaren önce kendi cinsel kimliklerini sonra diğer bireylerin kimliklerini öğrenirler. Diğer bir ifadeyle çocuklar öncelik olarak bireylerin kadın ve erkek olarak ikiye ayrıldığını ve kendilerinin bu gruplardan hangisinin özelliğinde olduğunu fark ederler, zaman geçtikçe de bu grupların farklı özellikte olduğunu yerleşmiş davranışların ayırımına ulaşırlar. Bu durumun devamında cinsiyetlerine has düşünülen tutumları göstermeye başlarlar. Bu derecede kişilerin kendileri ve dünyaya ait tutarlı ve istikrarlı bir görüş açısını devam ettirebilmek için bilişsel tutarlılığa gerekliliği bulunmaktadır (131).

Sosyal cinsiyette yönelik üstlenilen roller içselleştirilerek, sosyal cinsiyet kimliğinin etiketlenmesi, sosyal cinsiyet kimliğinin sabitliği ve toplumsal cinsiyetin tutarlığı söz konusudur. Bireylerin kognitif yaklaşımın baz alınan sayılına göre, kişilerin bilişsel tutarlılığa gereksinimi vardır; bu gereksinim, kendilerine ve herkese ait istikrarlı ve tutarlı bir bakış oluşturmayı ve devam ettirmeyi arzulamalarına yol açar. Kız çocuklarının ve erkek çocuklarının en iyi nasıl olmaları gerektiğine dair durum tutarlığı yürütmelerine bağlı bir durumdur. Çocuklar hangi cinse ilişkin olduklarını öğrendikten sonra bu cinse ilişkin davranımlarda bulunmaya çalışırlar (132).

2.10.4. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik teori, “Freud’un “libido” kavramlaştırmasına ulaşmaktadır. Libido, biyolojik ve toplumsal cinsiyeti organize eden biyolojik temeli olan cinsel enerji olarak tanımlanmaktadır. Freud, libidoyu erkek cinsel organını merkeze alarak (phallogentric) açıklamıştır (134).

“Freud, ikinci dönemde detaylı bir şekilde ego-içgüdüleri üstünde durmuştur. Bu periyot da Freud'un hedefi kendi kendini olan ego-içgüdülerinin kaynaklarından çok hedefleriyle ilgilenmek olmuştur. İki farklı içgüdü ele almıştır. Bunlar, cinsel içgüdüler ve ego-içgüdüleridir. Ego-içgüdüleri bireyin zatını koruma meylini kapsamaktadır. Ego içgüdülerinin kişinin kendini koruma ve sürdürebilmesini devam ettirmesinde agresif olmasında mühim rolü bulunmaktadır. Böylece agresif Libido'nun değil, ego içgüdülerinin bir tanesi olarak konuya dahil olmuştur” (135).

Cinsiyet gelişimi ile ilgili üç dönem belirledi. Birinci dönem oral ve anal dönem, ikinci dönem fallik dönem ve üçüncü dönem ödipal dönem olarak adlandırmıştır.

1-Oral ve Anal Dönem: Bu dönemin özelliği her iki cinsiyetteki bireylerin de aynı deneyimleri yaşamalarıdır.

2-Fallik Dönem: Çocuklar her iki cinsiyetin farklılıklarını fark etmeye başlar ve artık kendilerini cinsiyetlerine göre tanımlayabilirler.

3-Ödipal Dönem: Çocuklar cinsiyet rollerini öğrenirler ve cinsel kimliklerini kazanmaya başlarlar. Erkekler kendilerini babalarına, kız çocukları da annelerine benzetmeye başlar.

Psikanalitik teori, içselleştirme ve özdeşleşme gibi bilinçdışı kavramlara vurgu yapar. Bir erkek çocuksu davranış sergiliyorsa ve bir kız kız gibi davranıyorsa, bu onun aynı cinsiyetten ebeveyniyle özdeşleşmesiyle ilgilidir. Kızlar nasıl bir kadın olmaları gerektiğini annelerine bakarak, erkekler nasıl bir erkek olmaları gerektiğini babalarına bakarak öğrenirler. Bu teoriye göre, bir bireye uygun bir cinsel kimliğe sahip olmak, psikolojik ve sosyal açıdan tutarlı olmak demektir (136).

2.11. Cinsiyet Rollerine İlgili Yapılan Araştırmalar

Kadının iş hayatına göre davranışlarının görev haline gelmesi üzerine toplumsal cinsiyet rollerinde; sosyal cinsiyet davranışlarına dair oluşum ve anlayış tarzının, cinsiyetin, eğitim

durumunun, maddiyatın, evli ya da evli olmayan bireylerin yaşamın yarıdan fazla vakit geçirdiği mekânın, ailenin bireylerinin önem derecesinin annenin ve babanın eğitim-öğretim durumunun etkili olduğu yapılan çalışmada görülmüştür. Literatüre baktığımızda toplumsal cinsiyete dair roller hareket üzerinde eskiden oluşturulan davranışlar cinsiyet rolüne ilişkin örgütlerin, kadının iş yaşamına olan tutumu, cinsiyetin, gelirin, mezuniyetinin, evli ya da bekar oluşunun ve aile çatısı altında yaşayan kişi sayısının etkili olduğu bilinmektedir. Kadının iş yaşamına karşılık tutumu ise toplumsal cinsiyet rollerine dair hareketin etkin olduğu, ama sosyo-ekonomik değerlerin tesirinin olmadığı sonucuna varılmıştır (137).

Oluşmuş birtakım kuralları olan kültür hayatında toplumsal cinsiyet özellikleri oluşmuş hayata gelen bireylerin bütünlüğünü oluşturup yaşadığı toplumsal cinsiyetin tamamını oluşturan yapısını oluşturmuştur. Bu iki durum, biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet, eskiden gelen hayatla ve arasındaki bağ bütünlüğü yüksektir iki durumu ayrı düşünmek zor ve mümkün olmaz. Kişilerin geçmişten gelen kültürü, kadının davranışları, duruşu, bakış açısı, tutumu, anlayışı ile erkeğin, vasıflarının erkekçe olması yaşam alanına dair düzen ve yaşayış biçiminin bozulmasını engellediği düşünülmektedir.

Bu amaçları yerine getirmenin başında sosyal cinsiyet rolüne dair eğitimin farklılaştırılması gerekmektedir. Baktığımızda yalnız eğitime dair bulanan sistemi farklılaştırmak yeterli görülmemektedir, fakat eğitimde yapılan değişikliğin öneminin göz ardı etmemek gerekmektedir. Literatür taramalarındaki negatif durumlara göre yine bireylerin kendi kendini yetiştirmesi ile cinsiyet dair farklılaşmayı en aza indirdiğini göstermektedir (138). Bu çalışma; “kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde ailenin temel sosyal ve ekonomik faaliyetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek” amacıyla 575 evli kadın üzerinde yapılmıştır. Konuya dahil olan kadın bireyler ailede baz alınan toplumsal ve parasal hareketlilik sosyal cinsiyet rolleri üzerinden analiz yapılmadığı görülmüştür. Kadınlarda ayrıca yaşı, iş hayatında çalışması, eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu bakımından değişiklik göstermektedir. Ailede bağlılık ve birlikteliğin oluşması ve ailenin toplumsal ve parasal durumlarında aile bireyleri arasında üstlenilen sorumlulukların artması önemini artıracak araştırmalara önem verilmelidir. Kişilerde (evlerde, okullarda, halk eğitim merkezlerinde, kitle iletişim araçlarında vb.) ulaştırmak etkili olacaktır. Yaş gurubu farketmeksizin eğitimöğretimi özendirilmeliyiz ve gelecekteki alışlagelmiş cinsiyet rollerini kadın-erkek arasındaki ayrımı önlemeyi sağlayacaktır (139).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Amaç

Bu araştırmada aktif olarak spor yapan ve spor yapmayan kadınların cinsiyet rollerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda veri toplama araçları kullanılarak sorulara yanıtlar aranmıştır.

3.2. Kapsam

Bu araştırmanın evrenini Ankara, Kırşehir, Mardin, İstanbul, illerinde yaşayıp aktif spor yapan ve yapmayan kadınlar oluşturacaktır. Araştırmanın örnekleme için ise gönüllü olarak araştırmaya katılacak aktif olarak çeşitli branşlarda spor yapan ve spor yapmayan 515 kadına ulaşılmıştır.

3.3. Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel ve ilişkiyel tarama deseni kullanılacaktır. Betimsel araştırmalar, güncel olayların önceki olay ve koşullarla ilişkisini dikkate alarak durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı amaçlar (140). Genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada, iki veya daha fazla değişkenin değişim derecesinin belirlenmesi amaçlanmıştır (141).

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, kadınların toplumsal cinsiyet rollerini belirlemek için Bem Cinsiyet Rolü Envanteri kullanılmıştır (142).

Bem Cinsiyet Rolü Envanteri üç alt başlıktan oluşmaktadır. 1- Kadınsılık Ölçeği 2- Erkeksilik Ölçeği 3- Sosyal kabuledilirlik (Beğeni) Ölçeğidir. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri 7'li likert tipi hazırlanman ölçek Kadınsılık, Erkeksilik ve sosyal kabul boyutlarında her bir boyut için 20 maddeden toplam 60 maddeden oluşmaktadır. Elde edilecek verilerden erkeksilik ve kadınsılık ölçeğinin ayrı ayrı puanları hesaplanacak, Dökmen'in önerdiği medyan normlarından (kadınsılık medyanı 111 ve erkeksilik medyanı 104) hareketle yapılacaktır (94).

Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin Güvenirlik Çalışmaları; elde edilen güvenirlik katsayısı Erkeksilik 0.90, Kadınsılık 0.90 ve Sosyal Beğeni 0.89'dur (Bem, 1974).

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde istatistiksel program olarak SPSS 25,0 paket programı kullanılarak, sonuçlar $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilene normallik Çarpıklık (Skewnes), Basıklık (kurtosis) analizi sonuçların -1 ile +1 arasında yığılma göstermiş ve verileri normal dağılım sergilediği belirlenmiştir (Tablo 3.1). Bu nedenle verileri analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ikili grup bağımsız değişkenlerin analizinde t-testi, çoklu grup analizinde Tek yönlü varyans analizi (Anova), Grup içi farklılığı belirlemek için PostHoc LSD testi kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıları tanımlayıcı betimsel analizlerinde Frekans (n) ve Yüzde (%) olarak değerlendirilmiştir. Çalışma verilerin ortalama toplam puan skoru olarak incelenmiştir. 7’li likert olarak hazırlanan anket formuna ait katılım düzeyinde tabloda verilmiştir. En düşük Katılım “Kesinlikle doğru değil” en yüksek katılım “Kesinlikle doğru” ifadesiyle belirtilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.1: Bem Cinsiyet Rolü Envanteri normalik analizi

	Skewnes	Kurtosis
Kadinsılık	-0,326	0,648
Erkeksilik	-0,449	0,651
Sosyal Kabul	-0,291	-0,013

Tablo 3.2: Bem Cinsiyet Rolü Envanteri ortalamaların katılım düzeyi karşılığı

Ortalama Aralığı	Katılım düzeyi
1-1,86	Kesinlikle doğru değil
1,86-2,71	Genellikle doğru değil
2,71-3,57	Bazen doğru
3,57-4,43	Ara sıra doğru
4,43-5,29	Çoğunlukla doğru
5,29-6,14	Genellikle doğru
6,14-7,00	Kesinlikle doğru

4. BULGULAR

Bu bölümde katılımcılara ait tanımlayıcı özelliklerle ve kullanılan ölçeğe verilen yanıtlara ilişkin analizler verilmiştir.

Tablo 4.1: Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri

		n	%
Yaş	19-22 yaş	34	6,6
	23-25 yaş	97	18,8
	26-30 yaş	237	46,0
	31-40 yaş	147	28,5
Öğrenim Durumu	Ortaöğretim	72	14,0
	Lise	227	44,1
	Lisans ve üzeri	216	41,9
Şehir	Ankara	130	25,2
	Kırşehir	114	22,1
	Mardin	81	15,7
	İstanbul	190	36,9
Aktif Olarak Spor Yapıyor Musunuz ?	Evet	286	55,5
	Hayır	229	44,5
Yapmış Olduğunuz Spor Branşına Başlama Yaşınız	22 ve altı	235	45,6
	23-27	23	4,5
	28-32	28	5,4
	Yok	229	44,5
	Toplam	515	100,0

Araştırmaya katılan 515 kadın katılımcının 237(%46,0)'si 26-30 yaş, 147(%28,5)'i 31-40 yaş 97(%18,8)'i 23-25 yaş, 34(%6,6)'si 19-22 yaş grubuna aittir. Bu katılımcıların 72(%14,0)'ü Ortaöğretim, 227(%44,1)'i lise, 216(%41,9)'ü lisans ve lisansüstü eğiti düzeyine sahiptir. Katılımcıları 130(%25,2)'si Ankara, 114(%22,1)'i Kırşehir, 81(%15,7)'si Mardin, 190(%36,9)'ü İstanbulda ikamet etmektedir. Bu katılımcıların 286(%55,5)'i aktif spor yaptığını, 229(%44,5)'i ise aktif olarak spor yapmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yaptıkları spora başlama yaşında ise 255(%49,5)'inin 22 yaş ve altında, 23(%4,5)'i 23-27 yaş aralığında, 28(%5,4)'ü 28-32 yaş aralığına spora başladığı belirtmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.2. Katılımcıların Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne verdikleri yanıtların ortalama değerleri

	N	Min	Max	x	ss	Katılım düzeyi
Kadınsılık						
Cana Yakın	515	4	7	6,09	,967	Genellikle doğru
Namuslu	515	4	7	5,98	,883	Genellikle doğru
Hassas	515	3	7	5,94	1,238	Genellikle doğru
Çocukları Seven	515	4	7	5,93	,738	Genellikle doğru
Fedakar	515	3	7	5,88	,785	Genellikle doğru
Duygusal	515	3	7	5,84	,724	Genellikle doğru
Merhametli	515	4	7	5,75	,855	Genellikle doğru
Başkalarının İhtiyaçlarına Duyarlı	515	5	7	5,74	,627	Genellikle doğru
Yumuşak, Nazik	515	1	7	5,67	1,513	Genellikle doğru
Sadık	515	1	7	5,64	1,303	Genellikle doğru
Kaba Dil Kullanmayan	515	3	7	5,60	1,091	Genellikle doğru
Anlayışlı	515	4	7	5,56	,909	Genellikle doğru
Kadını	515	3	7	5,55	1,058	Genellikle doğru
İncinen Duyguları Tamir Etmeye İstekli	515	3	7	5,45	1,168	Genellikle doğru
Tatlı Dilli	515	1	7	5,45	1,785	Genellikle doğru
Ağır Başlı	515	1	7	5,37	1,109	Genellikle doğru
Gönül Alan	515	3	7	5,33	1,090	Genellikle doğru
Sevecen	515	1	7	4,89	1,799	Genellikle doğru
Sıkılğan	515	1	7	4,44	2,054	Genellikle doğru
Boyun Eğgen	515	1	7	2,76	1,554	Bazen doğru
Erkeksilik						
Cömert	515	5	7	6,34	,855	Kesinlikle doğru
Gözüpek	515	4	7	6,23	,698	Kesinlikle doğru
Baskın, Tesirli	515	2	7	6,09	,786	Genellikle doğru
Haksızlık Karşısında Tavrı Alan	515	4	7	6,02	,798	Genellikle doğru
Girişken	515	3	7	6,00	,693	Genellikle doğru
Ailesine Karşı Duyarlı	515	1	7	5,99	,660	Genellikle doğru
Lider Gibi Davranan	515	1	7	5,96	,903	Genellikle doğru
Kendine Güvenen	515	4	7	5,95	,908	Genellikle doğru
Sözünde Duran	514	1	7	5,89	1,191	Genellikle doğru
Mantıklı	515	4	8	5,88	,755	Genellikle doğru
Etkileyici, Güçlü	515	1	7	5,86	,908	Genellikle doğru
Kuralcı, Katı	515	1	7	5,75	,935	Genellikle doğru
İdealist	515	4	7	5,70	1,027	Genellikle doğru
Otoriter	515	3	7	5,70	1,042	Genellikle doğru
Riski Göze Almadan Çekinmeyen	515	4	7	5,70	,818	Genellikle doğru
Kendi İhtiyacını Savunan	515	4	7	5,67	,784	Genellikle doğru
Hırslı	515	1	7	5,45	1,856	Genellikle doğru
Duyguları Açığa Vurmayan	515	3	7	5,26	1,155	Çoğunlukla doğru
Erkeksi	515	1	7	4,64	2,032	Çoğunlukla doğru
Saldırgan	515	1	7	3,86	2,044	Ara sıra doğru
Sosyal Kabul						
Dürüst	515	2	7	6,20	,804	Kesinlikle doğru
Samimi	515	1	7	6,13	1,010	Genellikle doğru
Güvenilir	515	2	7	5,82	1,049	Genellikle doğru
Karamsar	512	1	7	5,66	1,258	Genellikle doğru
Tutucu	515	1	7	5,63	1,283	Genellikle doğru
Etrafına Saygılı	515	1	7	5,40	1,292	Genellikle doğru
Ne Yapacağı Belli Olmayan	515	0	7	5,34	1,776	Genellikle doğru
Dedikodu Yapan	513	1	7	5,18	1,576	Çoğunlukla doğru
Konuksever	514	2	7	5,10	1,321	Çoğunlukla doğru
Dostça Davranan	513	1	7	4,99	1,686	Çoğunlukla doğru
Uyum Sağlayabilen	515	1	7	4,92	1,724	Çoğunlukla doğru
Yardımsever	515	1	7	4,59	2,028	Çoğunlukla doğru
Hoşgörülü	511	1	7	4,52	2,099	Çoğunlukla doğru
Kıskanç	515	1	7	3,53	2,433	Bazen doğru
Yapmacık Davranan	515	1	7	3,13	2,242	Bazen doğru
Bencil	515	1	7	2,12	1,701	Genellikle doğru değil
Sistemsiz, Plansız	515	1	7	1,90	1,523	Genellikle doğru değil
Asık suratlı	515	1	7	1,69	1,439	Kesinlikle doğru değil

Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ait kadınsılık tutumu maddelerine göre katılımcıların en yüksek katılım gösterdiği algı “cana yakınlık, namus, hassasiyet, çocuklara olan sevgisi, fedakarlık, duygusallık, merhamet, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık, yumuşak ve naziklik, sadakat” gibi özelliklere kadınlar “Genellikle doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. En düşük katılım gösterilen maddeler ise “boyun eğme” tutumuna “Bazen doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. Kadınların orta düzeyde katılım gösterdiği bir madde ise “kadınsılık” tutumudur (Tablo 4.2).

Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ait erkeksilik tutumu maddelerine göre katılımcıların en yüksek katılım gösterdiği algı “cömerlik ve gözüpek”, Maddelerine “Kesinlikle Doğru” düzeyinde; “baskın, tesirli, haksızlık karşısında tavır Alan, girişken, ailesine karşı duyarlı, lider gibi davranan, kendine güvenen, sözünde duran, mantıklı, etkileyici ve güçlü, kuralcı ve katı, idealist, otoriter, riski göze almaktan çekinmeyen, kendi ihtiyacını savunan ve hırslı” ifadelerine “Genellikle Doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. En az katılım gösterdikleri madde ise “saldırgan” ifadesine “arasıra doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir(Tablo 4.2)..

Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ait sosyal kabul tutumu maddelerine göre katılımcıların en yüksek katılım gösterdiği algı “dürüst”, Maddelerine “Kesinlikle Doğru” düzeyinde; “samimi, güvenilir, karamsar, tutucu, etrafına saygılı, ne yapacağı belli Olmayan” ifadelerine “Genellikle Doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. En az katılım gösterdikleri madde ise “Asık suratlı” ifadesine “kesinlikle doğru değil” düzeyinde katılım göstermişlerdir(Tablo 4.2).

Tablo 4.3: Katılımcıların Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin ortalama, Medyan ve Min Max Değerleri

			Med	min	max	Alınabilecek değer (min-max)
	x	ss				
Kadınsılık	106,10	5,94540	106,0000	82,00	124,00	20-140
Erkeksilik	108,04	5,99008	108,0000	84,00	123,00	20-140
Sosyal kabul	90,95	8,50	92,0000	65,00	113,00	20-140

Katılımcıların Kadınsılık puan ortalaması ($x=106,10$), Medyan değeri (Med:106,0), Erkeksilik puan ortalaması ($x=108,04$) Medyan değeri (108,0) olarak belirlenmiştir. Bu

sonuçlara göre “Kadınsılık değeri Med değerinin üstünde, erkeksilik değeri medyanın üstünde olduğundan” katılımcıların “androjen” olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.3).

Tablo 4.4: Katılımcıların Yaş Değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçüğü alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi

		N	x	Ss	V _{kay}	K _{top}	df	K _{ort}	F	p	Post Hoc LSD
Kadınsılık	19-22 yaş	34	105,94	4,94	G.ara	73,70	3	24,56	,694	,556	
	23-25 yaş	97	105,62	5,35	G.içi	18095,04	511	35,41			
	26-30 yaş	237	106,50	5,74	Top	18168,75	514				
	31-40 yaş	147	105,80	6,79							
	Toplam	515	106,10	5,94							
Erkeksilik	^a 19-22 yaş	34	106,43	6,10	G.ara	346,85	3	115,61	3,265	,021	
	^b 23-25 yaş	97	107,44	5,94	G.içi	18096,02	511	35,41			c,d/a
	^c 26-30 yaş	237	108,52	5,50	Top	18442,88	514				
	^d 31-40 yaş	147	108,48	6,50							
	Toplam	515	108,04	5,99							
Sosyal kabul	19-22 yaş	34	88,55	7,77	G.ara	389,16	3	129,72	1,802	,146	
	23-25 yaş	97	90,15	8,69	G.içi	36783,89	511	71,98			
	26-30 yaş	237	91,69	8,56	Top	37173,06	514				
	31-40 yaş	147	90,85	8,37							
	Toplam	515	90,95	8,50							

Tablo 4.4.’de katılımcıların yaş değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri Anova analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Kadınsılık boyutunda 19-22 yaş grubu puan ortalaması (x=105,94), 23-25 yaş grubu puan ortalaması (x=105,62), 26-30 yaş grubu puan ortalaması (x=106,50) ve 31-40 yaş grubu puan ortalaması (x=105,80) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($F_{(3;511)}:0,694; p>0,05$).

Erkeksilik boyutunda 19-22 yaş grubu puan ortalaması (x=106,43), 23-25 yaş grubu puan ortalaması (x=107,44), 26-30 yaş grubu puan ortalaması (x=108,52) ve 31-40 yaş grubu puan ortalaması (x=108,48) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(3;511)}:3,265; p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda 36-30 ve 31-40 yaş grubu katılımcıları erkeksilik tutumlarının 19-20 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal kabul boyutunda 19-22 yaş grubu puan ortalaması (x=88,55), 23-25 yaş grubu puan ortalaması (x=90,15), 26-30 yaş grubu puan ortalaması (x=91,69) ve 31-40 yaş grubu puan ortalaması (x=90,85) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($F_{(3;511)}:1,802; p>0,05$).

Tablo 4.5: Katılımcıların Eğitim düzeyi değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi

		N	x	ss	V _{kay}	K _{top}	df	K _{ort}	F	p	Post Hoc LSD
Kadınsılık	^a Ortaöğretim	72	97,90	4,78	G.ara	5767,683	2	2883,842	119,065	,000	
	^b Lise	227	106,88	5,09	G.içi	12401,066	512	24,221			b.c/a
	^c Lisans ve üzeri	216	108,01	4,77	Top	18168,750	514				
	Toplam	515	106,10	5,94							
Erkeksilik	^a Ortaöğretim	72	110,41	6,30	G.ara	2286,770	2	1143,385	36,235	,000	a,b/c
	^b Lise	227	108,83	4,478	G.içi	16156,112	512	31,555			
	^c Lisans ve üzeri	216	106,29	5,17	Top	18442,882	514				
	Toplam	515	108,04	5,99							
Sosyal kabul	^a Ortaöğretim	72	88,84	7,65	G.ara	544,355	2	272,177	3,805	,023	a/b,c
	^b Lise	227	91,90	8,63	G.içi	36628,705	512	71,540			
	^c Lisans ve üzeri	216	90,66	8,52	Top	37173,060	514				
	Toplam	515	90,95	8,50							

Tablo 4.5.'de katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri Anova analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Kadınsılık boyutunda orta öğretim grubunun puan ortalaması ($x=97,90$), Lise grubunun puan ortalaması ($x=106,88$), Lisans ve üzeri grubunun puan ortalaması ($x=108,01$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(2;512)}:119,065$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda lise ve lisan ve üstü grubu katılımcıların kadınsılık tutumlarının ortaöğretim grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erkeksilik boyutunda orta öğretim grubunun puan ortalaması ($x=108,83$), Lise grubunun puan ortalaması ($x=110,41$), Lisans ve üzeri grubunun puan ortalaması ($x=106,29$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(2;512)}:36,235$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda ortaokul ve lise grubu katılımcıların erkeksilik tutumlarının lisans ve üstü grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal kabul boyutunda orta öğretim grubunun puan ortalaması ($x=88,84$), Lise grubunun puan ortalaması ($x=91,90$), Lisans ve üzeri grubunun puan ortalaması ($x=90,66$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(2;512)}:3,805$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda lise ve lisan-Lisansüstü grubu katılımcıların sosyal kabul tutumlarının ortaokul grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.6: Katılımcıların Yerleşim ili değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi

		N	x	SS	V _{kay}	K _{top}	df	K _{ort}	F	p	Post Hoc LSD
Kadınsılık	^a Ankara	130	106,96	5,38	G.ara	1255,425	3	418,475	12,643	,000	a,c,d/b
	^b Kırşehir	114	103,19	6,83	G.içi	16913,325	511	33,098			
	^c Mardin	81	107,29	5,63	Top	18168,750	514				
	^d İstanbul	190	106,74	5,32							
	Toplam	515	106,10	5,94							
Erkeklik	^a Ankara	130	106,40	6,57	G.ara	880,039	3	293,346	8,535	,000	c,d/a
	^b Kırşehir	114	107,01	5,75	G.içi	17562,843	511	34,370			
	^c Mardin	81	109,51	5,12	Top	18442,882	514				
	^d İstanbul	190	109,15	5,69							
	Toplam	515	108,04	5,99							
Sosyal kabul	^a Ankara	130	89,16	8,56	G.ara	994,938	3	331,646	4,684	,003	c,d/a,b
	^b Kırşehir	114	90,02	6,69	G.içi	36178,122	511	70,799			
	^c Mardin	81	91,54	6,01	Top	37173,060	514				
	^d İstanbul	190	92,49	9,96							
	Toplam	515	90,95	8,50							

Tablo 4.6.'da katılımcıların yerleşim ili değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri Anova analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Kadınsılık boyutunda Ankara ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=106,96$), Kırşehir ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=103,19$), Mardin ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=107,29$), İstanbul ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=106,74$), olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(3;511)}:12,643$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda Ankara, Mardin, İstanbul ili katılımcılarının kadınsılık tutumlarının Kırşehir ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erkeklik boyutunda Ankara ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=106,40$), Kırşehir ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=107,01$), Mardin ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=109,51$), İstanbul ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=109,15$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(3;511)}:8,535$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda Mardin, İstanbul ili katılımcılarının erkeklik tutumlarının Ankara ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal kabul boyutunda Ankara ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=89,16$), Kırşehir ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=90,02$), Mardin ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=91,54$), İstanbul ili katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=92,49$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(3;511)}:4,684$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda

Mardin, İstanbul ili katılımcılarının sosyal kabul tutumlarının Ankara ve Kırşehir ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.7: Katılımcıların aktif spor yapma değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-Testi Analizi

	Aktif olarak spor yapma	N	x	ss	t	p
Kadınsılık	Evet	286	105,12	6,10	-4,211	0,000
	Hayır	229	107,31	5,51		
Erkeksilik	Evet	286	108,51	5,78	1,984	0,048
	Hayır	229	107,46	6,20		
Sosyal kabul	Evet	286	91,31	7,69	1,066	0,288
	Hayır	229	90,51	9,41		

Tablo 4.7.'de katılımcıların aktif spor yapma değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri t-testi analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Kadınsılık boyutunda aktif spor yapan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=105,12$), aktif olarak spor yapmayan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=107,31$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($t:-4,21$; $p<0,05$). Aktif spor yapmayan katılımcı grubunun kadınsılık tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erkeksilik boyutunda aktif spor yapan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=108,51$), aktif olarak spor yapmayan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=107,46$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($t:1,984$; $p<0,05$). Aktif spor yapan katılımcı grubunun erkeksilik tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal kabul boyutunda aktif spor yapan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=91,31$), aktif olarak spor yapmayan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=90,51$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($t:1,066$; $p>0,05$). Bu sonuçlara göre spor yapma durumu sosyal kabul tutumunda belirleyici bir farklılık oluşturmamış katılımcıların benzer görüşe sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.8. Katılımcıların Spor yaşı değişkeni ile Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)’ne ölçeği alt boyutlarına ilişkin Anova Testi Analizi

		N	x	ss	V _{kay}	K _{top}	df	K _{ort}	F	p	Post Hoc LSD
Kadınsılık	^a 22 ve altı	235	98,60	6,11	G.ara	1476,42	2	738,214	22,813	,000	c/a,b
	^b 23-27	23	98,62	2,32	G.içi	9157,78	283	32,360			
	^c 28-32	28	105,92	5,71	Top	10634,21	285				
	Toplam	235	105,12	6,10							
Erkeksilik	^a 22 ve altı	235	108,77	5,87	G.ara	165,310	2	82,655	2,497	,084	
	^b 23-27	23	106,08	5,07	G.içi	9368,13	283	33,103			
	^c 28-32	28	107,25	2,37	Top	9533,44	285				
	Toplam	235	108,51	5,78							
Sosyal kabul	^a 22 ve altı	23	91,69	7,67	G.ara	490,27	2	245,139	4,230	,015	a/c
	^b 23-27	28	89,43	6,19	G.içi	16399,40	283	57,948			
	^c 28-32	235	84,50	9,05	Top	16889,67	285				
	Toplam	23	91,31	7,69							

Tablo 4.8.’de katılımcıların spor yaşı değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri Anova analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Kadınsılık boyutunda 22 ve altı spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=98,60$), 23-27 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=98,62$), 28-32 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=105,92$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(2;283)}:22,813$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda 28-32 spor yaşına sahip katılımcıların kadınsılık tutumlarının 22 -altı ve 23-27 spor yaşı grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Erkeksilik boyutunda 22 ve altı spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=108,77$), 23-27 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=106,08$), 28-32 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=107,25$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($F_{(2;283)}: 2,497$; $p>0,05$).

Sosyal kabul boyutunda 22 ve altı spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=91,69$), 23-27 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=89,43$), 28-32 yıl spor yaşı olan katılımcı grubunun puan ortalaması ($x=84,50$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir ($F_{(2;283)}:4,230$; $p<0,05$). Gruplararası farklılık belirlemek için Post Hoc LSD testi sonucunda 22 -altı yaş grubu katılımcıları katılımcıların sosyal kabul tutumlarının 28-32 yaş grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan katılımcıların Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ait kadınsılık tutumlarında *“cana yakınlık, namus, hassasiyet, çocuklara olan sevgisi, fedakarlık, duygusallık, merhamet, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılık, yumuşak ve nazıklık, sadakat”* gibi özelliklere en yüksek katılım göstermişlerdir. “boyun eğme” tutumuna ise en düşük düzeyinde katılım göstermişlerdir. Erkeksilik tutumlarında ise katılımcıların *“cömerlik ve gözüpek”, maddelerine “Kesinlikle Doğru” baskın, tesirli, haksızlık karşısında tavır alan, girişken, ailesine karşı duyarlı, lider gibi davranan, kendine güvenen, sözünde duran, mantıklı, etkileyici ve güçlü, kuralcı ve katı, idealist, otoriter, riski göze almaktan çekinmeyen, kendi ihtiyacını savunan ve hırslı”* “Genellikle Doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. En az katılım gösterdikleri madde ise “saldırgan” ifadesine “arasıra doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir.

Cinsiyet Rolü Envanteri (BEM)'ne ait sosyal kabul tutumu maddelerine ise katılımcıların *“dürüst, samimi, güvenilir, karamsar, tutucu, etrafına saygılı, ne yapacağı belli olmayan”* ifadelerine “Genellikle Doğru” düzeyinde katılım göstermişlerdir. En az katılım gösterdikleri madde ise “asıklı suratlı” ifadesine “Kesinlikle doğru değil” düzeyinde katılım göstermişlerdir.

Katılımcıların Kadınsılık puan ortalaması ($x=106,10$), Erkeksilik puan ortalaması ($x=108,04$) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların “androjen” olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre cinsiyet rolü envanteri bu sonuçlara göre kadınsılık boyutunda istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Erkeksilik boyutunda ise 36-30 ve 31-40 yaş grubu katılımcıları erkeksilik tutumlarının 19-20 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal kabul ise istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Bu çalışma sonuçlarına benzer bulguların bulunduğu Utkan (143) çalışmasında Yaş değişkenine kadınsılık alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiş, erkeksilik 18 yaş altı katılımcılar ile 25 yaş üstü katılımcılarda anlamlı erkeksilik tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alabaş ve ark., (144) Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ise cinsiyet rolüne ilişkin sonucu yaş değişkeni bakımından anlamlı farklılık belirlememiştir. Yaş grubunda toplumsal cinsiyet algısında değişim olmadığı görülmektedir (144). Ayrıca Araştırma taramalarında yaş değişkeni erkek

bireyler üzerinde toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin bulguda bireylerin yaşa göre roller çatışmasında sonucunu değişikliğe uğramadığı görülmüştür (145).

Kadınların toplumda karşılık gelen yapısı itibari ile hassas, naif, kırılğan, fiziksel olarak güçsüz olarak nitelendirilmesi sebebiyle cinsiyette pasif algı oluşturulmuştur. Bu algının özellikle yüksek güç ve kondisyon isteyen spor branşları oynayan kadına karşı erkeksilik özelliğinin verilmesinden ziyade bunu yetenek olarak ifade edilmesi daha doğru olacaktır. Ulaştığımız sonuca göre kadın desteklendiğinde kendini ifade ettiği durumla, erkeğe atfedilen özellikleri taşıdığını görüyoruz. Araştırmamızda erkeksilik rolüne karşılık gelen özelliklerin kadın üzerinde olduğunu şu şekilde açıklık getirmiştir. Kadın sporcuların oldukça fazla girişken olduğu, erkeğe oranla sevgi duruma kapalı olduğu, kişilere karşı kendini açmayan kişilik özelliklerine ulaşmıştır (146).

Katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre cinsiyet rolü envanteri sonuçlarına istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Erkeksilik boyutunda ortaokul ve lise grubu katılımcıların erkeksilik tutumlarının lisans ve üstü grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal kabul boyutunda lise ve lisans ve lisansüstü grubu katılımcıların daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların yerleşim ili değişkenine göre cinsiyet rolü envanteri sonuçlarına Ankara, Mardin, İstanbul ili katılımcılarının kadınsılık tutumlarının Kırşehir ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkeksilik boyutunda Mardin, İstanbul ili katılımcılarının erkeksilik tutumlarının Ankara ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal kabul boyutunda ise Mardin, İstanbul ili katılımcılarının sosyal kabul tutumlarının Ankara ve Kırşehir ili katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde kadınların spora katılımı ilişkin kültürel engeller halen daha var olduğu bilinmektedir. Kız çocukların futbol oynamaması gerekliliği, spor kıyafetlerinin kültürel ve dini değerlerimize uygun olması gibi sebepler özellikle kız çocuklarını spordan uzaklaştırmaktadır. Fasting ve Prister'in (147) Türkiye'de kadınların spora katılımı, sosyal statüsü ve yaşadığı yer, aile ilişkileri, okul başarısının önemi, sporun erkeğe özgü bir aktivite olarak görülmesi, çalışmanın ağırlığı üzerine yaptıkları araştırmada şartlar, ailenin önemi, kadın sporunun bir eğlence olarak önemi. Görmeme, beden ve güzellik algısı, örtünme gibi faktörlerin kadınların spora katılımını olumsuz etkilediği görülmektedir. Kvasoğlu ve Yaşar (148), Çalışmasında her iki cinsiyette sporcuların normların dışındaki spor dallarında olmaları nedeniyle baskı, engelleme ve ayrımcılık yaşamaları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların aktif spor yapma değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Aktif spor yapmayan katılımcı grubunun kadınsılık tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkeksilik boyutunda Aktif spor yapan katılımcı grubunun erkeksilik tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyal kabul boyutunda spor yapma durumu sosyal kabul tutumunda belirleyici bir farklılık oluşturmamış katılımcıların benzer görüŖe sahip olduğu belirlenmiştir. Korkmaz ve ark. (149) Kadın sporcular üzerine yaptığı çalışmada Babaların erkek çocuklarının erkeksi spor dallarından olan, futbol, boks vs, branşlarını semeleride baskıcı olduğu, kız çocuklarının ise savunma sporlarını seçmelerinde baskıcı oldukları yönünde bulguları belirlemiştir. Babaların kız çocuklarını kendini koruma içgüdüsiyle hareket ettiği sonuca ulaşılabilmektedir.

Katılımcıların spor yaşı değişkenine Göre Cinsiyet Rolü Envanteri sonuçlarına göre 28-32 spor yaşına sahip katılımcıların kadınsılık tutumlarının 22 -altı ve 23-27 spor yaşı grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkeksilik boyutunda istatistiki olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Sosyal kabul boyutunda ise 22 -altı yaş grubu katılımcıları katılımcıların sosyal kabul tutumlarının 28-32 yaş grubu katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir(150).

Son olarak sporun, aktif olarak spor yapan kadınlarda da aktif olarak spor yapmayan kadınların, cinsiyet rolleri alt başlığı olan kadınsılık ve erkeksilik alt başlıklarına etki etkiği, sosyal kabul alt başlığına etki etmediği görülmektedir.

6. ÖNERİLER

Spor dallarında azınlıkta olan sporcuların sayısı ve toplumsal kabulü arttıkça, onlara yönelik oluşturulan toplumsal cinsiyet baskısı azalacaktır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin şimdilik tamamen yok edilmese de hafifletilmesinde bu sporcuların büyük katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Spor alanındaki tüm aktörlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önleyecek çözümler üretmesi, yapılacak bilgilendirmeler ve tesislerde kadınların özel ihtiyaçlarını karşılayacak donanımlara sahip olması spor camiasına, topluma ve cinsiyet rollerine büyük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Erkekler için düzenlenen her türlü sportif faaliyet, organizasyon ve yatırımlar kadınlar için de gerçekleştirilmelidir. Sporu temel eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline getirmek ve sporun her vatandaşın temel hakkı olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Sporu temel eğitimin vazgeçilmez bir parçası haline getirmek ve sporun her vatandaşın temel hakkı olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. World Economic Forum. The global gender gap report 2015 (10. yıldönümü baskısı). Switzerland: World Economic Forum 2015.
2. Sancar, S. Erkeklik: İmkânsız iktidar (4. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları. 2016
3. Kızılelmas, F. Spor Yapan Kadınların Bireysel Ve Toplumsal Yaşam Biçimlerinde Meydana Gelen Değişimler: Düzce Örneği . Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 2021;11, 152-170.
4. Wollstonecraft, M. Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi, çev: Deniz Hakyemez, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları. 2007.
5. Coşkun A, Özdelek, R. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sağlığa Yansıması ve Kadın Sağlığı Hemşiresinin Rolü. Hemşirelik Eğitim ve Araştırmaları Dergisi, 9 2012;3:30-39.
6. Dökmen ZY. Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi. 2015.
7. Tunç, A. Beden eğitimi ve spor tarihi. Ankara: Damla Ofset Matbaacılık, 1997: 77-90.
8. Kuru E. Spor Psikolojisi. Ankara: Gazi Basımevi. 2000.
9. Barnett, RC, Marshall NL, Raudenbush S, Brennan R. Gender, and the relationship between job experiences and psychological distress. Journal of Family Issues, 1993;15:229-252.
10. The Global Gender Gap Report. Dünya Ekonomi Forumu 2013 Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu 2013". Açık Erişimli: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2013.pdf Erişim tarihi: 03.02.2023.
11. Singer J. Androgyny: Toward a new theory of sexuality. New York: Doubledery and Company Inc. 1976.
12. Muratlı S. Çocuk ve Spor, Bağırğan Yayımevi, Ankara 1992.
13. Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi. Bağırğan Yayımevi, Ankara. 1999.
14. Uluocak, YU. Spor - Siyaset İlişkisi, İstanbul Üniversitesine Yüksek Lisans Tezi, Mart. 1992.

15. Açıkkada C. Antrenman Bilimi, Spor Yayınevi2018.
16. Hünük D, Demirhan G. İlköğretim Sekizinci Sınıf, Lise Birinci Sınıf Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi , 2003; 14: 175-184.
17. Yalçınkaya M, Saracaloğlu, A. Üniversite Öğrencilerinin Spora İlişkin Görüşleri Ve Beklentileri. Spor Bilimleri Dergisi. 1993; 4:12-26.
18. Yetim A. Sosyoloji ve Spor, Ankara: Berikan Yayınevi. 2011.
19. Seçiniz L, Akkoyunlu, Y. Beden Eğitimi ve Spor. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1996; 1(1): 80-0.
20. Güneş A. Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Pagem Akademi Yayınları. 2002.
21. Özmen, Ö, Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Ankara, Bağırhan Yayınevi. 1999.
22. URL1, <https://www.doktortakvimi.com/blog/sporun-insan-psikolojisi-uzerindeki-etkileri> Erişim Tarihi; 26.04.2023.
23. Yalçın KY. Yerleşik ve taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi (Kütahya ili örneği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya, 2006.
24. Sönmez T, Sunay H. Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme. Milli Eğitim Dergisi, 2004; 32: 270 277.
25. Dever A, İslam A. Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kültüründe Spor Algısı . MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi , 2015; 4: 46-61.
26. Tokat S. Beden eğitimi öğretmenleri ve okul yöneticilerinin beden eğitimi ve spor dersinin etkinliği üzerine görüşlerinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 2013.
27. Pulur A, Tamer, K. Beden Eğitimi Ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset, 2001.
28. Güneş, A. Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Pagem Akademi Yayınları. 2002.

29. Aak M, Ilgın A, Erhan, S. Beden Eğitimi ğretmenin El Kitabı. Malatya: Dünya Ambalaj San. Tic. Matbaa Tesisleri. 1997.
30. Tokat, S. Beden eğitimi ğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin beden eğitimi ve spor dersinin etkinliği üzerine görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara. 2013.
31. URL2 <https://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/yakin-plan/kadinlarin-yarisi-her-sporu-yapabilecegini-dusunuyor>. Erişim Tarihi 22.02.2023.
32. Traci G, Popp K, Knight J. Footballs Versus Barbies: Childhood Play Activities as Predictors of Sport Participation by Women. *Sex Roles*. 2000; 42: 159-181.
33. Pipher M. *Reviving Ophelia: Saving the selves of adolescent girls*. G P Putnam's Sons. 1994.
34. Zimmerman J, Reavill, G. *Raising our athletic daughters: how sports can build self-esteem and save girls' lives*. New York, Doubleday. 1998.
35. Coakley T. Numerical Simulation of Viscous Transonic Airfoil Flows. *Proceedings of the AIAA 25th Aerospace Sciences Meeting, Reno, 12-15 January 1987*.
36. Greendorfer SL. Gender bias in theoretical perspectives: The case of female socialization into sport. *Psychology of Women Quarterly*, 1987; 11, 327–340.
37. Higginson RP. *Fixing-assimilation in language acquisition*. Unpublished doctoral dissertation. Washington State University. 1985.
38. Willis P. *Women in Sport in ideology*. Birelli, S., Cole, C. L., *Women, sport and culture*, Human Kinetics, U.S.A. 1995.
39. Alderman RB. *Sport psychology: Past present and future dilemmas*. P. Klavola ve K.A.W. Eipper (Eds.) *Psychology and sociological factors in Sport*. Toronto: niversity of Toronto. 1980.
40. Anshel MH. *Against the certification of sport psychology consultants: A response to Zaichkowsky and Perma*, *The Sport Psychologist*, 1993; 7: 344-353.
41. Bull SJ. *Sport psychology self-helf guide*. Edinburgh: The Crowood Press. 1993.
42. Feltz DL. *Theoretical research in sport psychology: From applied psychology toward sport science*. J.S. Skinner., C.B. Corbin., D.M. Landers., P.E. Martin & C.L. Well

- (Eds.). Future directions in exercise and sport science research. Champaign : Human Kinetics Publishers. 1989.
43. Duda JL. Toward a developmental theory of children's motivation in sport. *Journal of Sport Psychology*, 1987; 9: 130-145.
 44. Morgan WP. The trait psychology controversy, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 1980; 51: 50-76.
 45. Williams L. Contextual influences and goal perspectives among female youth sport participants. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 1998; 69: 47-57.
 46. Kane MJ, Stangl JM. Employment Patterns of Female Coaches in Men's Athletics: Tokenism and Marginalization as Reflections of Occupational Sex-Segregation. *Journal of Sport and Social Issues*, 1991; 15: 21-41.
 47. Boutilier MA, SanGiovanni L. 2012. *The Sporting Woman* Human Kinetics Publishers, 1983 – 289.
 48. Gina D. The Mass Media and the Marginalization of Female Athletes in *Sociology of Sport Journal* Volume 2018; 11: 275-288.
 49. Lenskyj, H. Reflections on Communication and Sport On Heteronormativity and Gender Identities. *Communication & Sport*. 2012; 1: 138-150.
 50. Duncan MC. Sports photographs and sexual difference: Images of women and men in the 1984 and 1988 Olympic Games. *Sociology of Sport Journal*, 1990; 7: 22-43.
 51. Hargreaves A. *Changing Teachers, Changing Times: Teachers' Work and Culture in the Postmodern Age*. London: Cassell. 1994.
 52. Duncan MC, Hasbrook CA. Denial of power in televised women's sports. *Sociology of Sport Journal*, 1998; 5: 1-21.
 53. Messner MA, Max AG, Peretz T. *Some men: Feminist allies and the movement to end violence against women*. Oxford University Press. 2015.
 54. Hargreaves DH. The Challenge for the Comprehensive School Reviewed Work: The Challenge for the Comprehensive School: *British Journal of Sociology of Education* Published By: Taylor & Francis, Ltd. 1983; 4: 71-84.
 55. Dökmen Z. *Toplumsal cinsiyet-sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi. 2010.

56. Atalay E, Dinç A. Toplumsal cinsiyet ve kadın sağlığı. Sağlık Bilimlerinde Güncel Araştırmalar. Demir H, Duran N. (eds.)1. Baskı:. Ivpe Cetinje, 2020.
57. Douglas J, Miller J. Record breaking women. Science News, 1977, 112: 172-174.
58. Barnett RC, Marshall NL, Raudenbush S, Brennan R. Gender, and the relationship between job experiences and psychological distress. Journal of Family Issues, 1993; 15: 229-252.
59. Amato PR, Loomis LS, Booth A. Parental Divorce, Marital Conflict, and Offspring Wellbeing during Early Adulthood. Social Forces, 1995; 83: 895-915.
60. Katz-Wise SL, Priess HA, Hyde JS. Gender-role attitudes and behavior across the transition to parenthood. Dev Psychol. 2010;46:18-28.
61. Hussain R, Al Nasser A, Hussain YK. Service Quality and Customer Satisfaction of a UAE-Based Airline: An Empirical Investigation. Journal of Air Transport Management, 2015; 42: 167-175.
62. Saygan BB, Uludağlı PN. Yaşam Boyu Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.2021; 13: 354-382.
63. Halimi S, Baali, F, Kherici N, Zairi M, Bouhsina, S. Irrigation And Risk Of Saline Pollution. Example: Groundwater Of Annaba Plain (North East Of Algeria). European Scientific Journal (ESJ). 2016:12: 241.
64. Ngigi S. The Gender Socialization Question in Education: Influence on Boys' and Girls' academic Achievement. European Scientific Journal. 2014; 10: 279.
65. Legewie J, DiPrete T. School Context and the Gender Gap in Educational Achievement. American Sociological Review. 2012; 77: 802.
66. Köse, N. Ergenlerde Akran İlişkilerinin Mutluluk Düzeyine Etkisi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2015;2: 1-6.
67. Davis, S, Greenstein T. Gender Ideology: Components, Predictors, and Consequences. Annual Review of Sociology. 2009; 35: 920.
68. McHugh, MC, Frieze IH. The measurement of gender-role attitudes: A review and commentary. Psychology of Women Quarterly, 1997; 21:1–16.
69. Eryılmaz, S. Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Kadın Sağlığı. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2020; 1: 5–13.

70. Coşkun A, Özdilek R. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sağlığa Yansıması ve Kadın Sağlığı Hemşiresinin Rolü. *Hemşirelik Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 2012; 9:30-39.
71. Hosang GM, Bhui K. Gender discrimination, victimisation and women's mental health. *The British Journal of Psychiatry*, 2018; 682–684.
72. Oakley A. *Sex, Gender, and Society*. New York: Harper and Row. 1972
73. Williams C. *Still a Man's World: Men Who Do "Womens Work."* Berkeley: University of California Press. 1995.
74. Kanter RM. *Men and Women of the Corporation*. New York: Basic Books. 1977
75. Baxter MS, Kulczynski A, Ilicic J. Ads aimed at dads: Exploring consumers' reactions towards advertising that conforms and challenges traditional gender role ideologies. *International Journal of Advertising*, 2016; 35: 970-982.
76. Coltrane S, Messineo M. The perpetuation of subtle prejudice: Race and gender imagery in 1990s television advertising. *Sex Roles*, 2000 ;42: 363-88.
77. Dubinsky AJ, Michaels RE, Kotabe M, Lim CU ve Moon HC. Influence of Role Stress on Industrial Salespeople's Work Outcomes in the United States, Japan and Korea, *Journal of International Business Studies*, 1992; 23: 77-99.
78. Gökçe O, Şahin A. Yönetimde Rol Kavramı ve Yönetimsel Roller, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2003; 6: 133-156.
79. Sensing T. The Role Of The Academic Dean, *Restoration Quarterly*, 2003; 45(1): 5-9.
80. Adıgüzel O. İşle İlgili Stres, Rol Çatışması ve Rol Belirsizliğinin Beklenen Personel Devri Üzerine Etkisi: Hemşireler Üzerinde Bir Uygulama, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2012; 4: 163-169.
81. Basım HN, Erkenekli M, Şeşen H. Birey Davranışındaki Kontrol Odağının Rol Çatışması ve Rol Belirsizliği Algısı ile İlişkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma, *Amme İdaresi Dergisi*, 2010; 43: 145-165.
82. Börk A ve Adıgüzel O. Rol Çatışması ve Rol Belirsizliğinin İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Kıyı Ege Bölgesi'ndeki Bankacılık Sektörü Üzerine Bir

- Çalışma, Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 2015; 10: 249-266.
83. Kepekçi E. (Hegemonik) Erkeklik eleştirisi ve feminizm birlikteliği mümkün mü? Kadın Araştırmaları Dergisi, 2012; 11: 59-86.
84. Kimmel MS. Homofobi olarak erkeklik: Toplumsal cinsiyet kimliğinin inşasında korku, utanç ve sessizlik. (M. Bozok Çev.). Fe Dergi, 2013; 5: 92-107.
85. Linden AD. Revolution on the American Gridiron: Gender, contested space, and women's football in the 1970s. The International Journal of the History of Sport, 2015; 32(18): 2171-2189.
86. Messner MA. Sports and male domination: The female athlete as contested ideological terrain. Sociology of sport journal, 1988; 5: 197-211.
87. Talimciler A. Sporun sosyolojisi sosyolojinin sporu. (2. Baskı). İstanbul: Bağlam. 2015.
88. Bayhan, V. Beden sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet. Doğu-Batı, 2013; 16: 147-164.
89. Hardin M, Greer JD. The influence of gender-role socialization, media use and sports participation on perceptions of gender-appropriate sports. Journal of Sport Behavior, 2009; 32: 207-226.
90. Koca C. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe, 2006; 17: 81-99.
91. Sharique M. Human Rights Issues In Sports In India IJHDIS: 2021; 14 : 105-118.
92. Duncan MC. Sports photographs and sexual difference: Images of women and men in the 1984 and 1988 Olympic Games. Sociology of Sport Journal, 1990; 7: 22-43.
93. Baacke, H. Ve Beal, D. Koç Rehberi, (Çev: M. Hakan Dinçer), İzmir: FIVB Yayınları, 1999.
94. Dökmen Z. Toplumsal cinsiyet-sosyal psikolojik açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2010.
95. Bennett R, Whitaker K, Wooley SN, Sablove A. Changing the rules of the game: Reflections toward a feminist analysis of sport. Women's Studies International Forum, 1987; 10: 369-379.

96. Connell RW, James W. Messerschmidt Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept Gender and Society 2005; 19: 829-859.
97. Miller LJ, Penz O. Talking Bodies: Female Bodybuilders Colonize a Male Preserve. Quest, 1991; 43: 148-163.
98. Brady M, Khan A. Letting Girls Play: The Mathare Youth Sports Association's Football Programme for Girls», New York: Population Council, 2002.
99. Brady M. Laying the Foundation for Girls' Healthy Futures: Can Sports Play a Role?, Studies in Family Planning 1998; 29: 79-82.
100. Stern SR, Mastro DE. Gender portrayals across the life span: A content analysis look at broadcast commercials. Mass Communication and Society, 2004; 7, 215-236.
101. Haig, D. The Inexorable Rise of Gender and the Decline of Sex: Social Change in Academic Titles, 1945–2001. Archives of Sexual Behavior, 2004;33: 87-96.
102. Baykal S. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 1991; 1: 66-75.
103. Kahraman AB, Ozansoy TN, Kekillioğlu AÖ, Kahraman AL. Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları, Sosyal Bilimler Dergisi, 2015: 2: 304-322.
104. Bulgu, N. Futbolda Şiddetin Erkeklik Anlamları”, Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences, 2012;23: 207–219.
105. Brady M. Laying the Foundation for Girls' Healthy Futures: Can Sports Play a Role?, Studies in Family Planning 1998; 29(1): 79-82.
106. Brady M, Khan A, Letting Girls Play: The Mathare Youth Sports Association's Football Programme for Girls», New York: Population Council, 2002.
107. International Council of Sport Science and Physical Education (ICSSPE), 1999, Women, Sport and Physical Activity: Sharing Good Practice, Berlin: ICSSPE Informations.
108. White, A and Scoretz, D, 2002, From Windhoek to Montreal, Women and Sport Progress Report 1998-2002, Tokyo: IWG (Includes the texts of the Brighton

Declaration and the Windhoek Call for Action)
<http://www.canada2002.org/e/progress/index.htm>.

109. Eurobarometer, 2011 www.eurobarometer.org.eu. Erişim Tarihi 12.04.2023.
110. Barker-Ruchti N, Barker D, Rynne S, Lee Jessica. Learning cultures and cultural learning in high-performance sport: opportunities for sport pedagogues. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2016; 21: 1-9.
111. Louveau, C. Inégalité sur la ligne de départ : femmes, origines sociales et conquête du sport , *Clio, histoire, femmes et sociétés*, 2006; 23: 119-143.
112. Lenskyj Helen J, *Sexuality and Femininity in Sport Contexts : Issues and Alternatives* , *Journal of Sport & Social Issues*, 1994; 18: 356-376.
113. Şöhret, H. Kadın Sporcuların Cinsiyet Rollerini İle Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. 2019.
114. Nielsen AC, *Fitness: i praticanti in Italia*, Roma, Editrice il Campo, 2002.
115. With-Nielsen N. and Pfister G., “Gender constructions and negotiations in PE – case studies”, in *Sport, Education and Society*, 2010.
116. Louveau C. Pratiquer une activité physique ou sportive: persistance des inégalités parmi les femmes, in *Recherches féministes*, 2004; 17: 39-76.
117. Fischer A, Wild-Eck S. *Das Sportverhalten der Migrationsbevölkerung*. Detailed survey carried out for “Sport Kanton Zürich 2008” and “Sport Schweiz 2008”, Zürich, Zürich Canton Safety Directorate, Sport Office, 2010.
118. Walseth K, Fastang K. Sport as a Means of Integrating Minority Women”, in *Sport and Society*, 2004; 7: 109-129.
119. Duncan MC, Hasbrook CA. Denial of power in televised women’s sports. *Sociology of Sport Journal*, 1998; 5: 1-21.
120. Deydier B. *Ministry of Youth, Sport and Associations Report on Sport et Femmes*, 2004. France.
121. Barker-Ruchti N, Barker D. 2013 Sport, health and the feminine body: Locating healthism within discourses of social integration”, in *Journal of Ethnic and Migration Studies* (submitted).

122. Hills L. Friendship, physicality, and physical education: An exploration of the social and embodied dynamics of girls' physical education experiences", in *Sport, Education and Society*, 2007: 12: 335-354.
123. Walseth K. and Fasting K., "Sport as a Means of Integrating Minority Women", in *Sport and Society*, 2004: 7: 109-129.
124. Koca C, Hacisoftaoğlu I, "Sport Participation of Women and Girls in Modern Turkey", in T. Benn, G. Pfister and H. Jawad (eds.), *Muslim Women in Sport*, United Kingdom, Routledge International Publishing Series, 2010: 154-165.
125. Pfister G. (2010), Muslim women and sport in diasporas. Theories, discourses and practices – analysing the case of Denmark", in T. Benn, G. Pfister and H. Jawad (eds.), *Muslim women and sport*, Routledge, 2010: 41-76.
126. Biddle S, Coalter F, O'Donovan T, MacBeth J, Nevill M, Whitehead S., *Increasing Demand for Sport and Physical Activity by Girls*, Edinburgh, sportscotland, 2005.
127. Vargel Pehlivan, P. *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar Bir Literatür Taraması*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017; 31: 497-521.
128. Keskin F, Ulusan A. Kadının Toplumsal İnşasına Yönelik Kuramsal Yaklaşımlara Dair Bir Değerlendirme Akdeniz İletişim Dergisi, 2016; 26:47-68.
129. Savcı, İ. *Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji*. Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, SBF Dergisi. 1999; 54: 135-139.
130. Anar, B. *Evli ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. 2011
131. Gökdemir, B. *Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile İş ve İş Dışı Yaşam Dengesi Arasındaki İlişki*. (Bir Kamu Kurumu Örneği), (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 2020.
132. Gökçen, M., Büyükgöze Kavas, A. *Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü*. (Bir Ölçek Geliştirme Çalışması), *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi* 2018; 1: 48-67.

133. Demirbilek S. Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar. 2007; 44, 511.
134. Yunusoğlu EA. Yerel Medya Çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Algısı (Mersin İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin. 2019.
135. Sargın N, Avşaroğlu S, Ünal A. Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar. Çizgi Kitabevi Yayınlar. 2016.
136. Kamışlı E. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Aile İşlevselliğinin Problem Çözme Becerilerine Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 2018.
137. Çiçek B, Çopur Z. Bireylerin Kadınların Çalışmasına ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, International Journal of Eurasian Education and Culture, 2018; 4: 1-21.
138. Vatandaş, C. Sosyoloji Bölümü Kocatepe Üniversitesi, Afyon. 2011; 35: 29 – 56.
139. Günay G, Bener, Ö. Kadınların Toplumsal Cinsiyet Roller Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. 2011; 153-153.
140. Kaptan, F. Fen Bilgisi Öğretimi, İstanbul: MEB Öğretmen Kitapları Dizisi.(1998) Fen Bilgisi Öğretimi, Anı Yayıncılık. Ankara 1999.
141. Karasar, N. Bilimsel araştırma yöntemi. 19. Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2009.
142. Bem, S. L. The measurement of psychological androgyny. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974; 42, 155–162.
143. Utkan Ü.Y. Farklı Öğrenim Kademelerinden Mezun Kadın Futbolcuların Cinsiyet Rolü Üzerindeki Mesleki Tercih Eğilimlerinin İncelenmesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
144. Alabaş R, Akyüz Hİ, Kamer ST. Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2019; 16: 429-448.

145. Yapar, B. Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Çatışması, Psikolojik Yardım Arama, Erkekliğe Yönelik Algılanan Tehdit. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2021.
146. Kuru E, Baştuğ G. Futbolcuların Kişilik Özellikleri ve Bedenlerini Algılama Düzeylerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008;2: 95-101.
147. Fastıng K, Pfister G. Opportunities and Barriers for Women in Sport: Turkey. Women of Diversity Productions Inc., Las Vegas. 1999.
148. Kavasoglu İ, Yaşar M. Toplumsal Cinsiyet Normlarının Dışındaki Sporcular . Spor Bilimleri Dergisi , 2016; 27: 118-132.
149. Haşıl-Korkmaz N, Şen GN, Gökdoğan Ç, Demir F, Uçar SA. Kadın sporcuların sporu seçme nedenleri. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2019; 3, 14-24.
150. Koca C, Bulgu N. Spor Ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış Toplum ve Bilim, 2005; 103: 163-184.

EKLER

EK-1. Etik İzin Kurul Belgesi

EK.2 Kişisel Bilgi Formu

- 1- Yaşınız?
- 2- Öğrenim durumunuz? İlköğretim () Ortaöğretim () Lise ()
- 3- Yaşadığınız Şehir Ankara () Kırşehir() Mardin () İstanbul()
- 4- Aktif olarak spor yapıyor musunuz? Evet () Hayır ()

4. Soruya evet yanıtı verdiyseniz lütfen formu doldurmaya devam ediniz.

- 5- Aktif olarak spor yapıyorsanız branşınız nedir? 18-22() 23-27() 28-32() 33 ve üstü
- 6- Yapmış olduğunuz spor branşına başlama yaşıınız?
- 7- Sportif anlamda hedefleriniz var mı? Evet() Hayır() Kısmen()

EK 3. BEM Cinsiyet Rolü Envanteri

	BEM Cinsiyet Rolü Envanteri	Bana göre kesinlikle doğru değil	Bana göre genellikle doğru değil	Bana göre bazen doğru	Bana göre ara sıra doğru	Bana göre çoğunlukla doğru	Bana göre genellikle doğru	Bana göre kesinlikle doğru
1	Ağırbaşlı, ciddi							
2	Ailesine karşı duyarlı							
3	Anlayışlı							
4	Baskın, tesirli							
5	Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı							
6	Boyun eğen							
7	Cana yakın							
8	Cömert							
9	Çocukları seven							
10	Duyularını açığa vurmeyen							
11	Duygusal							
12	Erkeksi							
13	Etkileyici, güçlü							
14	Fedakâr							
15	Girişken							
16	Gönül alan							
17	Gözüpek							
18	Haksızlık karşısında tavır ala							
19	Hassas							
20	Hırslı							
21	İdealist							
22	İncinen duyguları tamir etmeye istekli							
23	Kaba dil kullanmayan							
24	Kadını							
25	Kendi ihtiyacını savunan							
26	Kendine güvenen							
27	Kuralcı, katı							
28	Lider gibi davranan							
29	Mantıklı							
30	Merhametli							
31	Namuslu							
32	Otoriter							
33	Riski göze almaktan çekinmeyen							
34	Sadık							
35	Saldırgan							
36	Sevecen							

	BEM Cinsiyet Rolü Envanteri	Bana göre kesinlikle doğru değil	Bana göre genellikle doğru değil	Bana göre bazen doğru	Bana göre ara sıra doğru	Bana göre çoğunlukla doğru	Bana göre genellikle doğru	Bana göre kesinlikle doğru
37	Sıkılgan							
38	Sözünde duran							
39	Tatlı dilli							
40	Yumuşak, nazik							
41	Kıskanç							
42	Güvenilir							
43	Karamsar							
44	Konuksever							
45	Dedikodu yapan							
46	Uyum sağlayabilen							
47	Kibirli							
48	Etrafına saygılı							
49	Ne yapacağı belli olmayan							
50	İşinde ciddi sorumlu							
51	Asık suratlı							
52	Yardımsever							
53	Bencil							
54	Hoşgörülü							
55	Sistemsiz, plansız							
56	Dostça davranan							
57	Yapmacık davranan							
58	Samimi							
59	Dürüst							
60	Tutucu							

ÖZGEÇMİŞ

<u>Kişisel Bilgiler</u>	
Adı Soyadı	Yakup ÖZKÖROĞLU
Doğum Tarihi-Yeri	
E-mail	ozkorogluyakup@gmail.com

<u>Lisans</u>	
Üniversite	Ahi Evran Üniversitesi
Fakülte	Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu
Bölümü	Öğretmenlik
Mezuniyet Yılı	2015

<u>Mesleki Deneyim</u>
MEB’de Öğretmen 8. Yıl, İl Tören Yöneticisi 2.Yıl, Aktif Sporcu ve Antrenör

<u>Makale ve Bildiriler</u>
5. International Scientific Research and Innovation Congress 20-21 Mayıs 2023 Ankara/Türkiye “Stresin Sporcular Üzerinde Etkisinin İncelenmesi